

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет філології

Кафедра української мови

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему «Структурно-стилістичні особливості жаргонізмів у політичному
дискурсі сучасних ЗМІ та методика вивчення соціальних діалектів у школі»

Виконала : студентка 2 курсу,
групи УМЛс/о-21м
спеціальності 014 Середня освіта
(українська мова і література)
Василик І.В.

Керівник – кандидат філологічних наук,
доцент Думчак І.М.

Рецензент – доктор філологічних наук,
доцент Девдюк І.В.

Івано-Франківськ – 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота присвячена розгляду жаргонізмів зі структурно-стилістичного боку та практичному їх застосуванні в політичному дискурсі сучасних засобів масової інформації.

Простежено особливості функціонування такої лексики в політичному дискурсі. Дослідження здійснено на основі усних виступів українських політиків у прямих телеефірах та текстів ЗМІ.

Робота має таку структуру: вступ, три розділи, загальні висновки та список використаних джерел. Також магістерська робота містить рисунки та таблиці.

У тексті роботи встановлено, що жаргонізми в політичному дискурсі є складним і багатогранним феноменом, сутність якого характеризується не лише мовною практикою, а й соціальною реальністю. Найбільшу групу становить жаргонна лексика, яку активно використовують українські політики. Уточнено, що політичний дискурс є різновидом дискурсу – рефлексивної мовної комунікації, що відбувається в політиці і характеризується сукупністю текстів про політику, спрямованих на питання завоювання, утримання й використання державної влади. Розглянуто жаргонізми в політичному дискурсі як мовленнєву діяльність політичних суб'єктів у сфері певної інституційної комунікації, зокрема політичної.

Ключові слова: політична комунікація, норма, структура, стилістика, жаргонізми, політичний дискурс, соціальний діалект, розмовна лексика.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ФУНКЦІОНУВАННЯ ЖАРГОНІЗМІВ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЗМІ.....	6
1.1. Поняття «жаргонізму» у політичному дискурсі сучасних ЗМІ.....	6
1.2. Особливості жаргонізмів у політичному дискурсі.....	13
1.3. Особливості застосування політичного дискурсу на сучасному етапі.....	23
Висновок до 1 розділу.....	29
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖАРГОНІЗМІВ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	31
2.1. Роль жаргонізмів в сучасному політичному дискурсі.....	31
2.2. Структурні особливості жаргонізмів.....	49
2.3. Стилiстичні особливості використання жаргонізмів.....	54
Висновок до 2 розділу.....	58
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ У ШКОЛІ.....	59
3.1. Теоретичні аспекти поняття «соціальних діалектів».....	59
3.2. Практичне вивчення жаргонізмів у школі.....	62
Висновок до 3 розділу.....	66
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ДЖЕРЕЛ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	71

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна політична комунікація відображає загальну тенденцію розвитку української лексичної системи, зокрема й стильове розшарування української мови. Якщо раніше політики у своїх публічних виступах намагалися дотримуватися нормативних вимог, то зараз політичні промови демонструють певне погіршення в цьому аспекті. Надмірне використання сленгу, наявність арготизмів та жаргонізмів, популяризація просторіччя є характерними рисами мови українських політиків.

Зі зростанням інтересу до аналізу політичної комунікації та закономірностей мовленнєвих актів, зростає й інтерес до вивчення політичної лексики. Попри велику кількість досліджень і різноманітну тематику в галузі вивчення суспільно-політичної лексики, існують невирішені проблеми. Тому вивчення структурно-стилістичних особливостей жаргонізмів у політичному дискурсі залишається важливим завданням.

Особливого інтересу сьогодні набуває вивчення жаргонізмів в політичному дискурсі політиків, оскільки їхні виступи мають на меті формувати уявлення політичних опонентів і народу про дійсність.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню сучасної політичної лексики і мови ЗМІ, що відображає загальні тенденції розвитку мовних систем на початку ХХ ст. присвячено праці українських мовознавців Л.О. Ставицької, Л.В. Струганець, О.А. Стишова та ін. Однак питання нормативності політичного мовлення та функцій стилістично зниженої лексики в усній мові українських політиків потребує детальнішого вивчення.

Мета магістерської роботи – дослідити стилістичні особливості жаргонізмів в політичному дискурсі сучасних ЗМІ.

Для досягнення цієї мети поставлено такі **завдання**:

- визначити поняття «політичний дискурс», «політичний жаргонізм» у сучасній науковій літературі;
- дослідити особливості політичного дискурсу сучасних ЗМІ;

- встановити особливості застосування політичного дискурсу на сучасному етапі;
- охарактеризувати вербалізацію політичного дискурсу;
- визначити функціонування жаргону в сучасних ЗМІ;
- проаналізувати практичні особливості використання жаргонізмів;
- розробити практичні завдання з вивчення соціальних діалектів у школі.

Об'єктом дослідження стали жаргонізми у мові сучасних ЗМІ. Проаналізовано понад 50 текстових фрагментів, зібраних шляхом запису усного мовлення політиків та друкованих версій на сайтах українських телеканалів «ТСН.ua», Радіо Свобода, «РБК Україна» тощо.

Предметом дослідження структурно-стилістичні особливості жаргонізмів в політичному дискурсі сучасних ЗМІ.

Теоретична значущість одержаних результатів дослідження полягає в тому, що проаналізовано теоретичні основи структурно-стилістичних особливостей жаргонізму в політичному дискурсі сучасних ЗМІ.

Практичне значення дослідження. Матеріали дослідження можна використати на уроках української мови під час вивчення емоційно-забарвленої лексики, на факультативах з української мови.

Методи дослідження. Описовий метод, лінгвістичне спостереження, контекстуальний аналіз, структурний аналіз.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 74 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЖАРГОНІЗМІВ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ СУЧАСНИХ ЗМІ

1.1. Поняття «жаргонізму» у політичному дискурсі сучасних ЗМІ

Енциклопедія “Українська мова” [1] визначає термін "жаргон" (від пташиної мови, щебетання, не зрозуміла мова) як різновид соціального діалекту, що відрізняється від загальнонародної мови вживанням специфічної експресивної лексики, синонімічної до загальноприйнятих слів. Жаргон, на відміну від сленгу, є експліцитним. Психологічною основою виникнення жаргону у деяких носіїв мови є бажання бути дотепним, вражати оточуючих свіжими і живими виразами.

Жаргонізація мовлення і вульгаризація засобів масової інформації – проблема, яка сьогодні перейшла в нову площину наукового розгляду. Зсув мовної норми слововживання, інтенсивне проникнення кримінальної субкультури в усно-розмовну практику і публіцистичний дискурс відображають сучасні мовні смаки українського соціуму та акцентують на зростанні напруження суспільно-політичних дискусій, певному зближенні (за менталітетом, методами вирішення питань, манерою висловлювання тощо) різних та навіть протилежних за своєю природою і функцією суспільних прошарків. Жаргонні елементи в медійних інтернет-текстах стають одними з провідних номінативних ресурсів, реалізують низку журналістських завдань і становлять собою симбіоз реактивованих східнослов'янських арготизмів різного походження, молодіжних сленгізмів і новітніх запозичень.

Розмаїття жаргонних елементів, їх залучення в інші мовні стилі, зміна мовної практики суспільства України, звичайно, привертають увагу сучасних дослідників. Так, на початку другого десятиріччя XXI ст. практичний аналіз, теоретичне осмислення арготичної та зниженої лексики, дослідження її вживання у різних сферах мовної комунікації знаходять своє місце в працях Н.В. Третьак, Л.Г. Масенко, М.І. Навальної, Т.М. Левченко та ін. Вивчаючи

певну царину функціонування окремих жаргонних елементів, автори роблять різнобічні висновки, у той же час, у зв'язку з великим масивом матеріалу, залишаються прогалини для подальших розвідок [32].

Завданням та метою цієї роботи є аналіз низки лексичних одиниць, які досі залишалися поза увагою сучасних українських дослідників, опис шляхів проникнення, чинників і особливостей вживання жаргонізмів абсолютно різного характеру, що (на додаток до існуючих праць) дозволить окреслити більш повну і загальну картину жаргонізації сучасних інтернет-медіа.

Серед таких номінативних засобів у сучасних інтернет-текстах (за якими знаходяться політики, політологи, лідери суспільної думки, журналісти тощо) відзначимо перш за все низку метафоричних уживань, оказіоналізмів, новітніх запозичень, узуальних словотвірних інновацій і жаргонізмів [41]. Використання останніх свідчить про активізацію пасивного лінгвокультурного прошарку східнослов'янського соціуму, процесів запозичення, метафоризації, змішування стилів, а в цілому – про вульгаризацію інтернет-мовлення і публіцистичного жанру загалом, що в не останню чергу пов'язано зі специфікою політичного й економічного розвитку українського суспільства в першій чверті XXI століття.

Численні наукові гіпотези, теорії дискурсу та лінгвістичні школи, які аналізують цей термін, об'єднує прагнення вивчати мову не як систему символів чи абстрактний об'єкт лінгвістичних досліджень, а лише як реальне втілення цієї лінгвістичної системи в живій комунікації..

Поняття *дискурс* стосується дискурсивної діяльності, яка має місце в різних сферах людського життя, включаючи політику, філософію, психологію та журналістику.

Таким чином, є різні типи дискурсу: політичний, журналістський та медійний. Лінгвісти пропонують різні визначення для одного й того ж типу дискурсу. Розглянемо деякі з них. Багато дослідників виділяють такий тип дискурсу, як політичний:

- мовна практика, здійснена в політичному просторі;

– спеціально організована й тематично зосереджена серія виразів, що мають місце в певних історичних та соціальних рамках, які можуть змінити владні відносини в суспільстві;

– цілісне утворення, що виступає у вигляді конкретної, тобто побудованої за конкретним визначеним зразком (схемою, фреймом), комплексної мовленнєвої дії.

Уточнене нами поняття «політичний дискурс» більш орієнтоване на розуміння мовної комунікації, яка видозмінюється в інформаційному просторі, і на її рефлексивність – здатність до аналізу й глибокого усвідомлення змісту інформації, яка передається. Такий зміст, як правило, більш прагматичний і характерний для певної політичної поведінки, пов'язаної із боротьбою за владу та її утриманням. Це вважається характеристикою всіх типів політичного дискурсу.

Специфічна мова політики неодмінно присутня в нашому повсякденному житті. Застосування великої кількості політичних термінів є характерною особливістю засобів масової інформації. Експресивність політичного жаргону визначає його активне використання. Важливою складовою політичного жаргону є вживання прецедентних імен.

Прецедентні імена виконують роль складової мовної гри, яка є ключовим елементом політичного жаргону. Мовна гра розглядається як засіб надання висловленню експресивності та створення його новизни та оригінальності. Таким чином, для привертання уваги аудиторії, важливо зробити мовлення незвичайним і неавтоматизованим. Це може бути досягнуто шляхом трансформації відомих виразів, використання okazionalizmів, поєднання різних стилів (наприклад, офіційно-діловий та розмовний), гри зі словами або виразами, а також зіткнення різних граматичних категорій і т.д. [3: 83].

Прецедентні феномени слугують відображенням мовної свідомості та сприяють більш доступному та зрозумілому передачі інформації слухачам. Застосування образності в мовленні досягається через використання переносних значень слів або парафраз. Використання цих засобів пов'язане з

необхідністю додаткового визначення цих явищ. Використання мовної гри у звичайному висловленні можна розглядати як форму творчості та творчого вираження з метою виділення ознак предмета чи особистості.

Серед термінів, що широко використовуються в сучасному політичному жаргоні для визначення постаті, особливо вирізняються:

Зеленський В.О. — *Джокер* (врахування його попередньої діяльності та посилання на фразеологічний вираз "Джокер у рукаві"), *Зе* (скорочення від прізвища, також англійський артикль the), *маріонетка Коломойського* (вказівка на можливу співпрацю з українським олігархом), *Містер Зе* (прізвище та аналогія з Містер X), *клоун* (*пов'язано з попередньою діяльністю*, намагається підкреслити несерйозність його заяв та намірів).

Лукашенко О. Г. — *Батько* (*батька, бацька*) використовується з певною іронією, оскільки *батька* є його прізвищем в контексті білоруської політики.

Порошенко П. О. — *Шоколадний король* (асоціація з його попередньою діяльністю у галузі кондитерського бізнесу), *Солодкий Петро* (іронічне поєднання його імені з прізвищем).

Верховна Рада — *Верховна Зрада* (паронімічна атракція та натяк на зраду).

Борис Джонсон (Велика Британія) — *Блонд бомбер* (асоціація з його яскравою білою зачіскою та жартівливий підхід до політики).

Джо Байден (США) — *Сліпий Джо* (гра слів, що вказує на його вік та можливість деяких обмежень в зорі).

Результати нашого дослідження підтверджують, що прецедентні імена виступають об'єктом мовної гри та використовуються для збагачення мовлення експресивністю, з метою привернення уваги слухачів. Отримання образності досягається за допомогою застосування різних стилістичних фігур. Наша подальша мета дослідження полягає в розкритті генези використання жаргонів у політичному дискурсі. [31].

У вивченні політичного дискурсу варто відзначити роботи відомих українських мовознавців, таких як: О. І. Андрейченко, К. С. Серажим, А. Д. Белова, Н. В. Кондратенко, Н. В. Кутуза, Л. П. Нагорна, Т. Ю. Ковалевська, А. П. Загнітка та інших дослідників.

З одного боку, дискурс можна розглядати як процес реального словесного взаємодії, де важливу роль відіграють системні особливості мови, ступінь спонтанності та повноти висловлення, тематична послідовність та зрозумілість для інших учасників спілкування. З іншого боку, слід пам'ятати, що комунікація завжди залежить від позиції її учасників. Важливим є їхнє включення до соціальної групи та у контекст типової мовної ситуації. Дискурс включає і відображає унікальний комплекс обставин, в яких і для яких він був створений [6]:

- 1) авторські наміри у комунікації;
- 2) позиція автора щодо адресатів;
- 3) різноманітні "суттєві" та випадкові обставини;
- 4) сутність ідеї та стилістики епохи взагалі, конкретне оточення та індивідуально адресовані повідомлення конкретним особам.;
- 5) специфіка жанру та стилістики повідомлення, а також особливості ситуації спілкування;
- 6) зв'язки з попередніми враженнями, які стали частиною сфери уваги мовленнєвого висловлювання.

Політичний дискурс має такі особливості [5]:

- 1) агоністична здатність;
- 2) агресивність;
- 3) ідеологічний характер;
- 4) театральність.

Перша характеристика – це агоністична здатність, або конкурентоспроможність. Основу політичного дискурсу складає постійний діалог між правлячою партією та опозицією, в ході якого опоненти періодично атакують один одного, залишаються на рівні, відбивають удари та переходять у

наступ. Схожість політичного дискурсу зі спортивним виявляється у відображенні основних елементів спорту та ігор у політиці: наявності опонента, боротьбі між суперниками, етиці боротьби, правових стандартах, стратегії та тактиці, перемогах, поразках і тріумфах переможця. Конкурентоспроможність політичного дискурсу найбільш очевидна в парламентських дебатах та виборчих кампаніях.[8].

Друга характеристика - це агресія. Одним з ключових елементів політичної мови є агресивність. В англійських словниках термін "агресія" описується як "агресивні або ворожі почуття, поведінка або ставлення". Тезаурус для цього терміну включає такі слова, як антагонізм, напад, воєнність, деструктивність, вторгнення, ворожість, зіткнення, травма, провокація, загроза, вторгнення та інші. Агресія в політичному дискурсі також асоціюється з концепцією ієрархії та домінування. Суперництво за владу, соціальний статус та визнання, посилення територіальних або командних позицій виступає як причина формування ієрархії.

Розглядаючи мовну агресію в політичній комунікації, важливо відзначити, що домінантна агресія спрямована на конкретного політичного діяча, який не є присутнім у ситуації спілкування. Це означає, що критика політичного опонента «на глаз» відбувається під час спілкування з третьою стороною чи масовою аудиторією під час публічних виступів, інтерв'ю чи політичних дебатів. Вербальна агресія проявляється через конкретні мовні вислови. Звертаючи увагу на вербальні акти агресії, слід підкреслити, що вони всі служать демонстрацією політичної сили та мають на меті зниження статусу адресата.

Третя особливість - ідеологічна. Це система соціальних ідей, групових знань, переконань і думок, що ґрунтуються на групових цінностях, нормах та інтересах. Ця характеристика наближає політичний дискурс до військового. Відомо, що війна є продовженням політики іншими засобами. В сферу їх взаємодії входять такі жанри, як військова доктрина, військово-політична

угода, ультиматуми, мирні переговори, тобто жанри, які формують ідеологію та хід війни з точки зору ворогуючих сторін.[8].

Четверта – театральність. Ця категорія приближує політичний дискурс до реклами та сцени. Театралізованість політичного дискурсу виникає з того, що учасники спілкування, люди, не виступають як прямі відправники, але як адресант-спостерігач, що розглядає поточні політичні події як захопливу гру із цікавим сюжетом та непередбачуваним фіналом. Політики, обмінюючись думками між собою та із журналістами, постійно пам'ятають про "аудиторію" і діють чи "працюють на суспільство" усвідомлено чи неусвідомлено, намагаючись справити враження та "здобути оплески".[8].

Політичний "театр" базується на образах політиків. Якщо сюжетно-рольовий аспект політичного дискурсу в основному використовується у переносному сенсі, то його "режисерська" компонента проявляється безпосередньо в ряді політичних подій, де виконавчий елемент є суттєвим. По-перше, жанр політичної реклами повністю насичений драматургією. Мета політичної реклами полягає у формуванні конкретного "образу" громадського діяча чи організації та стимулюванні до конкретних дій. Обидва аспекти використовуються у політичній рекламі та реалізуються в рамках жанрів політичної пропаганди та агітації. По-друге, ці ритуальні заходи є масовим видовищем, таким як інавгурація чи національне свято [8].

Окрім ритуальних подій, що відбуваються незалежно від ЗМІ і розглядаються виключно через них, існують так звані псевдоособистості. Це включає спеціально заплановані події з метою їхнього негайного представлення або трансляції інформації про них. Інтерв'ю, прес-конференції, телевізійні бесіди, телевізійні дискусії, телевізійні дебати та інші подібні форми відносяться до категорії псевдоособистості. Усі ці дискурсивні варіанти є комунікативними подіями, драматургія яких в значній мірі формується засобами масової інформації, хоча їхня суттєва частина в основному є спонтанною.

Отже, польовий підхід до аналізу семантико-прагматичної структури політичного дискурсу дозволяє в певній мірі виявити не лише всі характеристичні особливості цього конкретного типу дискурсу, але й області його взаємодії з іншими видами дискурсу.

Внаслідок своєї мети, польова система дискурсивних ознак може сприяти виявленню особливостей, які перетинаються з різними типами дискурсу та виходять за їх межі. Крім того, вона може підтвердити тісну взаємозалежність типів дискурсу всередині кожного класу, розділеного відповідно до статусних характеристик. В інформації політичного дискурсу, представленій засобами масової інформації, важливо розрізняти інтерпретацію, яка є явищем абсолютно відмінним від, наприклад, об'єктивної події. Людський фактор відіграє особливу роль у будь-якому виді дискурсу.

Дискурс можна розглядати як взаємодію та перетин чотирьох компонентів [7]:

- 1) структури концепцій у тексті;
- 2) структури ментальних процесів мовця;
- 3) мовних виразів, що використовує мовець;
- 4) структури мовного контексту.

Отже, аналізуючи концепцію "дискурсу" у науковій думці, ми визначаємо його як мовну діяльність, що відбувається у різних сферах особистісного життя. Серед цих сфер виділяють політику, філософію, психологію, публіцистику та інші. Згідно з цим існують різні типи дискурсу, такі як політичний, публіцистичний, дискурс засобів масової інформації тощо.

1.2. Особливості жаргонізмів у політичному дискурсі

Зважаючи на поняття дискурсу, вважаємо за потрібне виділити його особливості в рамках цього питання. Можна виділити сфери, де політичний дискурс спілкується з іншими видами інституційного дискурсу (рекламним, науковим, педагогічним, юридичним, релігійним, спортивним, військовим), а

також з неінституційними формами комунікації (художнім і повсякденним дискурсом) [18].

Невідповідність функцій політичної комунікації стає очевидною. Політична комунікація виконує функцію посередництва, яка часто замінює фактичне фізичне насильство, сприяє внесенню змін в суспільство для його регулювання, укладання компромісів та викривлення аргументів і фактів. В той же час це виражає мову фракційності, поділ суспільства на сторонників і противників. Це може посилити розбіжності до рівня летального результату або, навпаки, пом'якшити їх. Здатність політичної комунікації трансформувати суспільство на краще породжує надію, проте її широке використання може викликати розчарування.

Найрозгалуженішою групою є жаргонна лексика, яку українські політики інтенсивно використовують. Тут жаргон розглядається як особливий соціальний вид мовлення, що «... існує через настанову на фамільярно-знижений стиль мовлення в межах соціально-мовленнєвої спільноти, яка характеризується відносно одним віком і повсякденним побутовим спілкуванням». Саме жаргонізми становлять найбільш поширені стилістично спрощені лексичні одиниці в політичному мовленні, наприклад: *А в цей час туди вриваються вісім гопників на чолі з народним депутатом Ляшком, прямо в кабінеті начальника міліції його б'ють* (Н. Шуфрич. Ток-шоу «Шустер-LIVE. 14.03.2014). Згідно з словником Л. Ставицької, термін "гопник" має два значення жаргонного характеру: «1. крим. Злодій, грабіжник. 2. молод., несхвальн. Агресивно налаштований підліток, молодик» [10]. Використання жаргонізмів, які мають корені у кримінальному жаргоні, є поширеним у мовленні українських політиків, наприклад: *То хай надалі Київ залишається без голови і корумпованою київською міською владою, яка на останніх тижнях роздерибанила 200 гектарів землі* (В. Кличко, червень 2013).

Словник Л. Ставицької містить іншу модифікацію лексеми *дерибанити*, іншу форму фонетичної варіації: *Дербанити* – 1. крим. Ділити награбоване. 2. крим. Грабувати [10]. В обох наведених значеннях це популярне слово

відноситься до кримінального жаргону, проте в основному воно використовується у перетвореному значенні "ділити злочинним способом". Проникнення слів з кримінального жаргону в розмовне мовлення стало загальним, і ми зафіксували це явище на рівні політичного та публіцистичного дискурсів, наприклад: ...*Коли Лазаренка «шмонали» американські міграційні служби, Генпрокурор заявив, що наша країна докладе всіх зусиль, аби повернути Павла Лазаренка в Україну...* (О. Ляшко, 2014). Згідно зі словником Л. Ставицької, «Шмонати. – крим., жрм. Обшукувати когось, влаштовувати обшук. 2. арм. Влаштовувати якусь перевірку» [10]. Перше значення виникло з кримінального жаргону, а друге - з армійського, але у мовленні політиків переважає використання саме кримінальної лексики. Ця тенденція стала помітною в останні десятиліття, коли в Україні відбувалася загальна криміналізація влади: у багатьох політиків було кримінальне минуле, що вплинуло і на мовленнєвий компонент їхнього іміджу. Також зафіксовано вживання лексем з молодіжного жаргону, наприклад:...*Вони копають людей і питають, чи ще живий, та ви подивіться кадри, які показують в новинах. Старші жінки, старші чоловіки, діти-їх луплять без розбору на право на ліво... Люди виходимо! О це реальний кльовий шанс...!* (О. Тягнибок 03.12.2013). Лексема має позитивне забарвлення: *Кльовий.* – крим., молод., схвальн. *Гарний, прекрасний* [10]. Такі жаргонізми, які мають різні значення з кримінального та молодіжного жаргону, активно використовуються в політичному мовленні:...*Скільки можна базарити! Народ чекає дій! А ви свою шкуру ховаєте* (В. Кличко, лютий 2013 р.). *Базарити* – «1. молод. Говорити щось про когось. 2. крим. Кричати, кликати на допомогу»; *Пришли до влади ці бандюги! Пообіцяли вам золоті гори, а Ви їм повірили! І що зараз, кинули вони Вас! А де тепер вони! Гріють свої животи у наших ворогів!* (В. Кличко, січень 2014). *Кинути* – 1. мол., крим. Виманити за допомогою обману значну суму грошей, обдурити когось 2. мол., крим. Украсти, відібрати у когось щось [10]. Цей синкретизм може бути пояснений тим, що спочатку кримінальні жаргонізми

включаються в молодіжний жаргон, і в подальшому починають функціонувати в обох соціолектах.

Отже, політична риторика відзначається різноманітністю особливостей, оскільки вона може виконувати різні завдання: надавати інформацію, надихати, розділяти та посіяти ворожість. Дослідження, присвячені цьому питанню, дозволяють сформулювати перелік найважливіших функцій політичного дискурсу, зокрема його інструментальної функції (таблиця 1.1.).

Таблиця 1.1.

Функції політичного дискурсу в рамках його інструментальної функції [47]

<u>Назва функції</u>	<u>Характеристика</u>
Легітимація влади	пояснення та обґрунтування рішень влади щодо важливих національних справ
Відтворення влади	закріплення факту належності до системи, зокрема, за допомогою символів
Соціальний контроль	виявлення та формування передумов для стандартизації поведінки, мислення, емоцій і цілей соціальних груп, або вплив на громадську свідомість через маніпулювання
Орієнтація	постановка завдань та розгляд проблем, а також конструювання образу соціальної та політичної дійсності у масовій свідомості
Соціальна солідарність	консолідація всього суспільства або окремих соціальних груп
Соціальна диференціація	виключення соціальних груп
Агональна	ініціація та вирішення соціального конфлікту, а також вираження протесту проти дій уряду

Активна	здійснення політики шляхом мобілізації, тобто залучення прихильників, або використання стратегії "препарат наркозу" для умиротворення населення
---------	---

Продовження таблиці 1.1.

Поширення інформації	повідомлення про стан справ у політиці
Функція просування	звернення уваги громадськості до конкретних питань та нагляд за поширенням інформації
Проекція в майбутнє і минуле	прогнозування та реконструкція минулого як обґрунтований метод аргументації

Також ми хочемо виділити ще деякі функції, які виділяють виключно в політичному дискурсі (таблиця 1.2.).

Функції, що виділяють в політичному дискурсі [47]

<u>Назва функції</u>	<u>Характеристика</u>
Комунікаційна функція	Спрямована на передачу інформації, зорієнтованої на вплив на трансформацію існуючого образу політичного світу у свідомості адресатів. Ця функція активно виявляється в усіх сферах спілкування, але її реалізація в кожній сфері має свою специфіку. У політичних текстах завжди можна виявити інформацію про конкретні події у політичному житті суспільства. Зазвичай політики намагаються звертати увагу на інформацію, яка може вигідно представити їх, відволікаючи громадську думку від тієї, що може нашкодити їхнім інтересам.
Спонукальна функція	Ця функція також відома як звертання, клична, конативна, регулятивна або інструментальна. Її мета полягає в тому, щоб мобілізувати виборців для здійснення конкретних дій. Спонукальна функція націлена на емоційний вплив на громадян, формування у їх свідомості певного політичного образу світу та подолання існуючих протиріч у суспільстві.

Емотивна функція	Функція вираження авторських емоцій та збудження емоцій у адресата є важливим етапом для подальшого переконання та спонукання його до необхідних дій. Створення необхідного емоційного фону в політичній мові може викликати різні емоції, включаючи замішані почуття, невпевненість і страх серед політичних опонентів. Це може зміцнити владу шляхом погроз та обіцянок, спонукаючи опонентів до конкретних дій або стримуючи їх у протистоянні з урядом. Рівень стабільності соціально-політичної та макроекономічної ситуації також може впливати на відчуття впевненості чи тривоги.
Метамовна функція	Ця функція використовується для уточнення сенсу висловлювання чи окремого слова. Наприклад, у політичних текстах можна часто спостерігати фрагменти, де автор роз'яснює читачеві значення різних понять і термінів, оскільки не всі громадяни мають розуміння щодо нових політичних термінів і концепцій.
Фатична функція	Ця функція спрямована на встановлення і збереження контакту між спілкувальниками. У таких випадках факт міжособистісного спілкування та взаємного "емоційного погладження" може виявитися важливішим, ніж конкретний зміст розмови.

Важливо розуміти політичний дискурс, що включає особистісно орієнтовану та статусно-орієнтовану комунікацію, для можливості класифікації жанрів політичного дискурсу за віссю інституціональності. Ця класифікація розташовує різні жанри від максимально інституційних до максимально неформальних: офіційні зустрічі представників держав та міжнародні переговори, політичні документи, промови політиків. Розділення за суб'єктами політичної комунікації вимагає визначення відмінностей між неінституційним та інституційним спілкуванням.

Різноманітність ідеологічних орієнтацій групових політичних суб'єктів призводить до соціокультурної диференціації жанрів дискурсу в політичній комунікації, що внаслідок цього призводить до формування різних політичних соціолектів. Основою політичного соціолекту є ідеологічна орієнтація, яка визначає його номінативний автономний код. Цей код складається з ключових слів – ідеологем, а також специфічного набору мовних тактик, стратегій і жанрів. Політичні периферійні жанри розглядаються як вторинні, оскільки вони перетинаються з іншими типами дискурсу. Варто також підкреслити, що саме в політичному дискурсі є три стратегії, які ми детальніше охарактеризуємо в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3.

Стратегії політичного дискурсу

<u>Назва стратегії</u>	<u>Суть</u>
Театральна стратегія	Способи виразу в політичному дискурсі можуть включати різні тактичні прийоми, такі як провокація, іронія, попередження, прогнозування, обіцянки, інформація, розмежування, співпраця і мотивація.

Стратегія вдосконалення	В політичному дискурсі застосовується тактика самовиправдання, зняття критики, неявної самопрезентації та презентації, а також тактика аналізу, що має позитивне спрямування.
Стратегія скорочення	Реалізується через тактику погроз, образ, викриття, безособових звинувачень, тактичного аналізу – «мінус».

Багато вчених зазначають, що стратегії, що використовуються учасниками політичного дискурсу, визначаються бажанням політика спонукати адресата проголосувати за певний політичний інститут, зміцнити або завоювати авторитет, інформувати адресата щодо предмету мови та своєї позиції з питань, сформуванню емоційний прогнозів настроїв адресата і переконати його в справедливості власної думки.

О. Паршина ідентифікує різні стратегії комунікації, серед яких можна виокремити: маніпулятивну, агітаційну, аргументативну, переконавальну, інтерпретаційно-інформативну, стратегію формування емоційного стану адресата, стратегію утримання влади, стратегію самозахисту, стратегію нападу, стратегію дискредитації, стратегію боротьби за владу та стратегію самопрезентації. [9].

Також автор вказує на те, що стратегія мовного впливу обумовлена набором тактик, які втілюються в рамках кожної стратегії мовного впливу. Він зауважує, що для активізації однієї й тієї ж стратегії політик може використовувати різноманітні мовні тактики: спонукання до голосування за конкретного кандидата може здійснюватися за допомогою дискредитації опонентів або застосування засобів самопромоції. За поглядами автора, вибір конкретної тактики політиком залежить від остаточної мети комунікації, умов комунікативної ситуації та типу мовної особистості мовця.

Автор О. Паршина розробляє систему класифікації стратегій комунікації та конкретизації тактик їх втілення в політичному комунікативному дискурсі [9]:

1) **стратегія переконання**, яка є формою пропаганди, включає тактику заклику та обіцянки. Також вона може використовувати аргументативну стратегію, що реалізується через тактику ілюстрації, порівняльного аналізу, висловлення настанов та надання достовірних оцінок;

2) **стратегії збереження влади** включають стратегію створення емоційного настрою адресата. Ця стратегія реалізується за допомогою тактик єдності та звернення до емоцій адресата, враховуючи його цінності. Також використовується інформаційно-інтерпретаційна стратегія, що включає тактику розпізнавання проблеми, підкреслення позитивної інформації, пояснення, коментування, а також тактику розгляду проблеми з нового ракурсу та вказівки на шляхи її вирішення;

3) **стратегія боротьби за владу** включає стратегію самозахисту, яка реалізується за допомогою тактик критики, апеляції та виправдання. Також використовується маніпулятивна стратегія, що включає маніпулятивну тактику та демагогічні прийоми. Окрім того, в даній стратегії використовується стратегія нападу та дискредитації, яка представлена образами та звинуваченнями;

4) **стратегія самопрезентації** включає в себе тактику протистояння, тактику солідарності та тактику ідентифікації.

Тактики, які впроваджують стратегії, розглядаються як засіб поетапного досягнення мети шляхом вирішення конкретних комунікаційних завдань.

У політичному дискурсі, спрямованому на боротьбу за владу, планування комунікативних дій залежить від соціальної взаємодії та особливостей мовної особистості політика. Це відображається в тактичних перевагах та виборі мовних засобів. Мовна стратегія у цьому контексті розглядається як спрямована мовна поведінка, сприятлива для досягнення конкретної

комунікаційної мети. Тактика розглядається як інструмент, що активізує мовну стратегію для послідовного вирішення комунікаційних завдань.

Отже, аналізуючи особливості політичного дискурсу, ми можемо визначити, що цей тип дискурсу об'єднує учасників суспільно-політичних відносин. Сутність політичного дискурсу полягає в тому, що спілкування його учасників спрямоване на змагання за владу, конкуренцію та боротьбу. Ми можемо виділити різні функції політичного дискурсу, такі як комунікативна, спонукальна, емотивна, метамовна і фактична, кожна з яких спрямована на пропаганду, переконання та вплив. Мовне маніпулювання суспільною свідомістю здійснюється за допомогою конкретних засобів і прийомів, таких як використання словесних гасел, ключових термінів, мовно-риторичних форм, а також специфічних лексико-фразеологічних одиниць, які будуть розглянуті в наступних розділах нашого дослідження.

1.3. Особливості застосування політичного дискурсу на сучасному етапі

У сфері політичного дискурсу мова розглядається як засіб реалізації соціальної влади та формування світогляду. Ідеологічна спрямованість висловлювань виявляється в тому, що політичний діяч в тексті акцентує свою систему цінностей та оцінок інформації, яку він представляє, або в багатьох випадках "нав'язує" отримувачеві тексту. Ідеологічна спрямованість реалізується у тексті особливими засобами синтаксичної організації, наприклад, використанням паралельних конструкцій, риторичних запитань, повторів тощо. Ці засоби спрямовані на підсилення логічного висловлення, а також на вплив на реципієнта на емоційному та емоційно-психологічному рівнях.

Однак, навіть при тому, що спочатку політичний жаргон був створений як закодована форма мовлення для внутрішнього спілкування політичної еліти, вплив суспільства на політичні процеси та рішення, а також значна роль ЗМІ вивели його за межі зазначеної групи, роблячи його загальнодоступним.

Політичний жаргон (сленг) – це унікальна мова конкретної групи осіб, а саме представників політичної сфери, таких як професійні політики, політичні журналісти та політтехнологи, і є визначальною рисою цієї спільноти.

У політичному дискурсі відзначається така риса, як інтертекстуальність, що передбачає визнання того, що конкретне висловлювання може мати кілька реальних авторів, які несуть відповідальність за його створення. Проте, хоча інтертекстуальність розглядається як характеристика політичного дискурсу, це не виключає можливості дослідження та діагностики мовленнєвої поведінки політика на основі його особистісних характеристик, які є властивими саме йому. Інтертекстуальність відноситься до спільної відповідальності кількох авторів за ідеї, що поширюються у дискурсі. Однак їхнє вираження мовними засобами відбувається під час комунікації, безпосередньо в момент висловлення публічного виступу перед аудиторією, при цьому виступає лише одна особа. [9].

Політичний дискурс також визначається міфологічністю, що проявляється у тому, що виробник стає образною міфологемою: "канцлер", "президент", "лідер партії" та інші. Міфологічність у політичному дискурсі обумовлена усвідомленим або інтуїтивним вибором виробника стереотипів, тобто конкретного алгоритму знань, за яким відбувається узагальнене сприйняття різних соціальних об'єктів, груп або явищ. Політичний дискурс, який вчені визначають як цілісне повідомлення з чіткою прагматичною спрямованістю, об'єднує в собі відмінні риси усного мовлення та письмового тексту, використовуючи комплекс семіотичних засобів. Він ґрунтується на демократичних принципах, але дотримується строгої інституційної ієрархії. У цьому контексті мова визначається як основний інструмент політика в боротьбі за владу та утримання підтримки свого прихильного кола [42].

Науковці виокремлюють чотири основні чинники, які роблять мову інструментом соціальної влади[42]:

а) вибір лінгвістичних засобів для передачі інформації в повідомленнях;

б) складність окремої вербальної одиниці, такої як слово (полягає в його здатності мати різні значення та викликати різноманітні асоціації). Те саме явище може бути описане різними словами, залежно від власних уявлень та ставлення мовця;

в) мова – відкрита система;

г) система мови трактується як відображення наявного ставлення до влади.

Потрібно відмітити, що активне використання політичних жаргонізмів у пресі, телебаченні та Інтернеті (блогосфері) обумовлено рядом чинників:

- вони здатні привертати увагу реципієнта, що пояснюється експресивними й оцінними характеристиками, властивими політичному жаргону;
- сприяють здатності передавати складні поняття чи ідеї у виразних, стислих та точних висловах та словах;
- вони можуть приховати негативну інформацію за допомогою використання більш спеціалізованого та кодованого жаргону, який є характерним для професійних політиків.

Однією з найзначущих рис політичних жаргонізмів є їхня експресивність, яка робить їх привабливими для використання в ЗМІ та щоденному мовленні [42].

Лексичний потенціал є найбільш очевидним з точки зору мовного впливу. Він ґрунтується на уявленнях про розширюваність, абстрактність і невизначеність значення слова. На рівні окремих слів можуть виникати ситуації спілкування, коли комунікативна семантика слова вступає в протиріччя з його семантикою.

Проте слід відзначити, що часто журналісти висвітлюють значення ідіоматичних лексем, особливо тих, що є новими чи рідко вживаними в політичному жаргоні. Це має важливе значення, оскільки повне непорозуміння не лише позбавляє лексему її виразності, але й робить спілкування більш складним.

Так, наприклад, політичний жаргонізм *zombie lie* – брехня, яку продовжують повторювати, незважаючи на те, що вона вже була багато разів спростована – пояснюється автором у контексті статті: «*The claim that only rich people pay taxes is a zombie lie – something that keeps coming back no matter how many times it's killed by evidence*» (Твердження про те, що лише багаті люди платять податки, є зомбі-брехнею, яка постійно повторюється незалежно від того, скільки разів її вбивають докази) (NY Times, April 22, 2019)[40].

Важливо також відмежувати поняття "політичного дискурсу" від "політичної комунікації" у нашому дослідженні. Це особливо стосується того, що під політичною комунікацією розуміється процес передачі інформації від адресанта до адресата через певний канал, що відбувається відповідно до обставин мовлення та контексту дії.

Політичні тексти набувають актуальності через взаємодію у процесі політичної комунікації, але важливо розуміти, що сам політичний дискурс не є процесом. Він виступає складною символічною реальністю, в межах якої функціонує політична сфера. Основна різниця між цими термінами полягає в тому, що політична комунікація - це процес, тоді як політичний дискурс представляє собою тематичну мережу політичних текстів, об'єднаних спільною темою, що визначає взаємозв'язок дискурсу з прагматичними, соціологічними, психологічними, культурними, лінгвістичними та іншими аспектами.

Отже, слід усвідомлювати, що дискурс є символічною реальністю, що виникає у ході комунікації, а не як її результат. Політичний дискурс представляє собою сукупність текстів, що обертаються у суспільстві і формують та закріплюють значення для політично важливих символів та концепцій. Ці останні виступають критеріями для оцінки правильності чи неправильності дій в рамках конкретного соціуму. Цю текстуальну реальність формують з одного боку політичні суб'єкти, а з іншого - вона визначає їх [3].

Отже, політичний дискурс ефективно сприяє досягненню дискурсивних цілей та, загалом, сприяє реалізації загальних соціальних цілей, таких як встановлення або утримання статусу політика. Використання політичного

дискурсу в політичній діяльності відіграє ключову роль у збереженні іміджу політика, а також у формуванні його свідомості та поведінки.

Забезпечення достатньої інформативності політичного дискурсу відбувається не лише за рахунок введення нової інформації, але також через використання мовних засобів, які акцентують нові аспекти у сприйнятті вже відомої інформації. Влада завжди прагне впливати для пропаганди своїх ідей, переважно в межах політичної комунікації, яка, у свою чергу, ґрунтується на політичному дискурсі, що має свої особливості та залежить від історичних обставин і національних рис. Вивчення різних аспектів сучасного політичного дискурсу в парламентській діяльності представляє собою перспективний напрямок. Наприклад, під час передвиборчої кампанії та парламентських виборів у 2019 році поширеними стали терміни, такі як *тушка*, що вказує на голосування виборця за партію, прибічником якої він не є, зазвичай з мотивів матеріальної зацікавленості. Термін *виборці-гастролери* має подібне лексичне значення, вказуючи на куплені голоси виборців. Також до цієї категорії можна віднести жаргонні вирази, що позначають можливі порушення під час голосування, такі як *гречка*, *каруселі*, *струмок (ручайок)*, *технології "косинка"* та *"синій светр"*, які ще не мають офіційної фіксації в словниках: «Словник сучасного українського сленгу» [22], «Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови» [35].

Дуже часто вдало підібрана журналістом метафора, згодом стає жаргонізмом. Наприклад, спочатку у Верховній Раді здійснювалося «рояльне голосування», потім депутати проводили засідання «під звуки піаніно» відповідно займалися «кнопкодавством», або голосуванням «з-під поли». Таким чином, метафоричне значення поступово розширилося і утворився синонімічний ряд жаргонізмів на позначення процесу голосування у Верховній Раді за відсутнього на засіданні депутата.

Серед молоді та школярів популярним явищем стала **обсценна лексика**. Примусове споживання російської масової псевдокультури стало соціальною нормою. «В Івано-Франківську додумалися виготовити білборди з відомою

фразою про корабель у національних кольорах: жовті літери на синьому тлі!»[2]. Сьогодні це культура агресора.

Таким чином, використання обсценної лексики не є результатом незнання, поганих мовних навичок автора. Автор використовує нецензурну лексику навмисно. Це форма вираження, яка автори вважають прийнятною. Такий текст зорієнтований викликати емоційний резонанс, збуджувати, дратувати [2].

Рисунок 1.1

The image shows a screenshot of a news article on the TSN.ua website. The article title is "На х*й пішов бігом". Барна обматюкав журналіста, який присоромив його за кнопкодавство. The article includes a photo of Oleh Barna speaking in parliament and a transcript of his speech.

ТСН політика

ТСН політика

ТСН політика

ТСН > Політика

"На х*й пішов бігом". Барна обматюкав журналіста, який присоромив його за кнопкодавство

15:59, 02.10.18 12к

Народний депутат від фракції "Блок Петра Порошенка" **Олег Барна** обматюкав журналіста Ігоря Колтунова у кулуарах Верховної Ради.

Відео інциденту журналіст оприлюднив на своїй сторінці у Facebook.

Як видно на записі, таку реакцію у Барни викликало запитання про причини його кнопкодавства під час голосування у парламенті.

"Пане Олеже, вам не соромно кнопкодавити? Я бачив, як ви кнопкодавили. Чому ви так вчинили?" - запитав у депутата Колтунов.

У відповідь Барна вирішив не добирати слів.

"Якого хріна ти до мене підійшов? На х*й пішов бігом, під**ла! Ти що, нетрадиційної орієнтації?" - заявив він.

Після цього Барна втік від журналіста до зали ВР.

Як видно на записі, таку реакцію у Барни викликало запитання про причини його кнопкодавства під час голосування у парламенті.

"Пане Олеже, вам не соромно кнопкодавити? Я бачив, як ви кнопкодавили. Чому ви так вчинили?" - запитав у депутата Колтунов.

У відповідь Барна вирішив не добирати слів.

У відповідь Барна вирішив не добирати слів.

Фото: УНІАН

Наступною групою жаргонізмів є кримінальний жаргон. Ця лексикотематична група широко побутує у багатьох рубриках суспільно-політичних видань. Це зумовлено розширенням лексичного значення жаргонних одиниць. Для прикладу, лексема кайфувати первинно вживалася лише у середовищі наркоманів у значенні: нарк. отримувати задоволення під дією наркотиків [3, 253]: Наркозалежні, отримавши чергову дозу, «кайфують» прямо у своїх дворах, створюючи тим самим ядро небезпечних для оточуючих наркоманських «тусовок» («Gazeta.ua» 7.02.13). З часом, а реалом функціонування цієї лексеми стало ще й молодіжне середовище, тому поступово домінантна сема «наркотик» нейтралізується, натомість актуалізується сема «задоволення», що

відповідно спричинює розширення лексичного значення, і слово стає багатозначним: мол. Отримувати радість, насолоду від будь-чогось [5, 64]: «Якби на підтримку Юлі вийшли десятки тисяч людей – її не посадили б (псевдоБЮТівці «кайфують» по партійних норах, а люди щоб вийшли?) («УМ» 18.10.12). Більше того, тема «задоволення» стає тією інтегральною ознакою, що об'єднує всі похідні лексичні значення слова кайфувати, зберігаючи імпліцитний зв'язок із первинним середовищем його побутування. Прикладом є стаття "Зеленський перейшов на жаргон у Раді: з'явилося відео Президент звернувся до депутатів" (Рисунок 2.2).

Рисунок 2.2.

Досить часто кримінальний жаргон має ознаки суржиків: Влада встановлює свої поняття. Воюють за можливість здійснювати «кришування» діяльності груп наркоманів, бомжів, проституток («Країна» 4.10.12). Жаргонізм кришування – іменник, утворений від рос. криша. Лексема бомж – це калька з російської аббревіатури «без определённого места жительства».

Із наведених прикладів зрозуміло, що кримінальна жаргонна лексика активно вживається в рубриці «Політика», зокрема у мовленні нардепів. Крім зазначених слів, маємо: «Авторитетні» депутати (заголовок) («УМ» 19-20.10.12); Журавський поприкалувався з вас, – розповідає голова Комітету з

питань свободи слова Ю. Стець («ГУ» 3.10.12); Цікаленко був одним із найжорстокіших «бригадних» («УМ» 19-20.10.12).

Висновок до 1 розділу

Отже, використання суспільно-політичного жаргону в текстах ЗМІ, що стосуються політичних питань, є ефективним способом надання та вираження експресивності. Це обумовлено прагматичною метою ЗМІ у впливі на громадську думку, формуванні конкретних оцінок інформації та викликанні певної емоційної реакції у читача. Використання політичних жаргонізмів на сторінках ЗМІ сприяє виразності висловлювання, залучає увагу читача та сприяє повноті та насиченості передачі інформації про події в суспільстві.

Мовлення політиків, журналістів, і навіть народу, зокрема україномовного, нині неможливо уявити без політичного жаргону. Цей специфічний лексикон використовується не лише для вираження ідей і концепцій, але і втілює творчу обробку суспільних та політичних реалій. Зокрема, цей жаргон служить джерелом для формування журналістських текстів, що розповсюджують ці специфічні слова, поступово вбираючи їх у свій активний словник та роблячи їх загальноживаними.

Характеристика жаргонізмів та їхнє активне функціонування в мові інтернет-блогерів України віддзеркалюють безперервні міжнаціональні мовні контакти, полілінгвістичні риси простору України, що визначається взаємодією українізмів, русизмів, євреїзмів, лінгвокультурною трансформацією останніх на українському тлі, яка торкається фонемно-графічного оформлення номінативних знаків, їхнього змістового наповнення та особливостей вживання. Щодо використання російських жаргонних елементів в Україні, то слід відзначити їхнє численне лексичне словосполучення і диференційне словотворення.

Функціонування в інтернет-текстах, які є суттєвим складником сучасних мас-медіа, необмеженої кількості жаргонізмів сигналізує про низку факторів і

процесів. Це і ознака низької культури учасників комунікації, мовленнєвої зокрема, пошук вдалої експресії, що реалізується наведеними лексемами, які є активним, і можливо, переважним мовним арсеналом адресанта, і зниження нормованих меж редакційної політики певних медійних джерел.

Жаргонізація і вульгаризація мови найбільше притаманні реальним, «живим» комунікантам електронних засобів масової інформації, зокрема інтернет-комунікантам, вони частково віддзеркалюють загальний рівень розвитку соціуму (тобто відповідають сучасним смакам суспільства), сигналізують про зростаючу конфліктність і взаємне неприйняття постатей протилежного табору політичного континууму.

РОЗДІЛ 2

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖАРГОНІЗМІВ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1. Роль жаргонізмів у сучасному політичному дискурсі

У сучасному суспільстві політика та політична комунікація відіграють ключову роль. Оскільки мова є невід'ємною складовою та одним з основних інструментів регулювання життя країни, формування світогляду та визначення поведінки громадян, багато науковців розглядають політичну діяльність як форму мовлення. Більшість політичних взаємодій, за їхньою природою, базуються на використанні мови.

Якщо аналізувати політику як боротьбу за збереження та захоплення влади, політичний дискурс стає виявом цієї боротьби. Таким чином, для розуміння політичного дискурсу важливо мати уявлення про передісторію, очікування автора та аудиторії, приховані мотиви, сюжетні моделі та характерні логічні переходи, що існують у конкретну епоху.

Кількість політичних ток-шоу значно збільшилася. Раніше це були такі ток-шоу, як: «Свобода слова» на телеканалі ICTV, «Свобода на Інтері» на телеканалі «Інтер», «Шустер.live» – телеканал «Україна», «Велика політика з Євгеном Кисельовим», «Я так думаю» – «5 канал» і ряд інших менш популярних[8]. Зараз - “Свобода слова” на каналі ICTV, “Право на владу” на каналі "1+1", “Гроші” на телеканалі ZIK, "Пульс" на телеканалі "112 Україна".

Основне повідомлення вказаних програм зосереджено на "виборах". Також політики та політологи активно користуються передвиборчою агітацією у пресі, інтернет-виданнях та зовнішній рекламі. Учасники політичного дискурсу широко використовують оціночні висловлення як у негативному, так і в позитивному ключі. Логічно, що негативні судження застосовуються переважно до дій політичних опонентів, а позитивні відносяться до самого адресанта.

Наприклад: *«Це моє завдання – захищати державну власність. І якщо потрібно-поставити її на служіння і бюджету, і кожній людині!.. В Україні не буде влади олігархів!»*; *«Ми досягли відмінної динаміки в економіці... економічні темпи розвитку були практично найбільшими в Європі ... кожен місяць в Україну надходив один мільйон інвестицій. Я цим пишаюся»*; *«Я виступаю категорично проти приватизації стратегічних об'єктів. Я виступаю за те, щоб всі ці об'єкти енергетики і життєзабезпечення громадян залишалися під державним контролем і в державній власності... я розвію міф про те, що держава не вміє керувати власністю. І власним прикладом доведу, що держава може бути іноді кращим управлінцем»* ніж приватний сектор»; *«Я зроблю Україну по-справжньому незалежною, щоб і країна, і народ самі могли вирішувати доленосні питання без втручання як Заходу, так і Сходу... Я утверджую цілісність і соборність України... Я зміцню демократію. Україна буде демократичною не на словах, а на ділі... демократія – це права людини, верховенство закону, свобода слова... Україна потребує насамперед стабільності – і політичної, і економічної, і безумовно – в реформах... Україна стане державою для людей»*; *«Сьогодні ми робимо великий крок до перемоги»*; *«Що таке незаконний арешт депутата? Це показати всім іншим – ходіть строєм»*; *«Біжить Чечетов, кажу: «Зупинись, хоч на живих людей подивись», вони ж там не бачили народу живого, вони там у цьому парламенті, як пеньки мохом пообросли, їх тільки викорчовувати треба радикальними методами»*; *«Щоб земля належала не олігархам, а селянам. Щоб вийти на вулицю було не страшно, купити шаурму в кіоску – безпечно для здоров'я, відкрити бізнес і*

працювати чесно – вигідно, тримати гроші в банках – надійно». Нижче наведемо приклади політичних жаргонізмів у ЗМІ (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1.

Суспільно-політичні жаргонізми

Жаргонізм	ЗМІ	Покликання
Стукач	ТСН Радіо ТРЕК РБК - Україна 24 канал	https://tsn.ua/ukrayina/uhvaleniy-zakon-zday-korupcionera-vidkrivaye-mozhivosti-dlya-naklepiv-i-zlovzhivan-deputati-1428375.html https://radiotrek.rv.ua/news/garniy-slogan-perezhivemo-zimurazom-.nezrozumilo-tilki-chomuparniy-bik-nashoyi-vulici-perezhivaie-yiyi-okremo_299487.html https://www.rbc.ua/rus/news/gryazi-knyazi-kiy-prigozhina-vpliv-putina-1668371158.html https://24tv.ua/rosiyi-poshiryuyetsya-praktika-donosiv-krayina-peretvoryuyetsya_n2295417

Продовження таблиці 2.1

Договорняк	<p>Еспресо</p> <p>ТСН.ua</p> <p>Радіо Свобода</p> <p>Главком</p>	<p>https://espresso.tv/dogovornyak-z-baydenom-poganiy-blinken-i-rosiyani-prosto-vidstupili-yaki-feyki-siyala-rf-pislya-kharkivskogo-rozgromu</p> <p>https://tsn.ua/politika/viddast-sama-chi-tikatime-pid-tiskom-zsu-podolyak-rozpoviv-yak-rosiya-pokine-krim-2302468.html</p> <p>https://www.radiosvoboda.org/a/viyna-oleksandr-tereshchenko-mykolaiv/31924403.html</p> <p>https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/tvit-ilona-maskata-dopomoga-ukrajini-vid-ssha-u-nas-problemi-klimkin-novini-ukrajini-50357953.html</p> <p>https://glavcom.ua/columns/olexkochetkov/kontrnastup-na-kharkivshchini-chi-buv-</p>
------------	--	--

	nv.ua	dohovornjak-875901.html
Лох	OBOZREVATEL NEWS Українська правда	https://incident.obozrevatel.com/ukr/crime/mene-kinuli-yak-lohayanukovich-perejshov-na-zhargon-vipravdovuyuchis-zavtechu-z-ukraini.htm https://www.pravda.com.ua/news/2019/10/26/7230161/

Продовження таблиці 2.1.

Хіміш	OBOZREVATEL NEWS	https://news.obozrevatel.com/ukr/politics/zelenskij-perejshov-na-zhargon-v-radi-zyavilosya-video.htm
	TCH.ua	https://tsn.ua/politika/layka-v-radi-arahamiya-guchno-obmatyukav-tischenka-cherez-zapiznennya-z-golosuvannyam-1661482.html
	TCH.ua	https://tsn.ua/politika/pid-kiyevom-deputatka-miskradi-obmatyukala-lyudey-za-zauvazhennya-pro-vidsutnist-maski-pid-chas-karantinu-1529523.html

Батя	Главком	https://glavcom.ua/news/batya-ya-starayus-kolishnya-druzhinayanukovicha-zhive-u-shikarnomu-osobnyaku-v-aneksovanomu-krimu--655759.html
Наїхав	Факти	https://fakty.ua/427592-danilov-naehal-na-arestovicha-tot-otvetils-matami

Продовження таблиці 2.1.

Хохма	Politics.segodnya.ua	https://politics.segodnya.ua/ua/amp-politics/rol-mata-v-mirovoy-politike-ili-kak-rugayutsya-prezidenty-1353026.html
	Радіо Трек nv.ua	https://radiotrek.rv.ua/news/40-faktiv-pro-banderivciv-yakizmusyat-vas-posmihnutis_288374.html https://nv.ua/ukr/opinion/putin-pomer-chi-ni-fesenko-rozpovivshcho-zadumali-v-kremliz-dviynikom-putina-50363848.html
Ах*єнні	Радіо ТРЕК	https://radiotrek.rv.ua/news/a-ienni-reformi-zakupivel-minoboroni.-vibachte-za-

		matyuki-karas-identifikuvav-reketira-foto_303599.html
На х*й	TCH.ua	https://tsn.ua/politika/na-h-y-pishov-bigom-barna-obmatyukav-zhurnalista-yakiy-prisoromiv-yogo-za-knopkodavstvo-1226634.html

Продовження таблиці 2.1.

Зашквар	УНІАН	https://www.unian.ua/russianworld/perevireniy-fashist-i-dribniy-banderivec-medvedyev-isterichno-nakinuvsya-na-zelenskogo-12227112.html
	nv.ua	https://www.unian.ua/society/skandal-z-tajilandom-ta-zashkvari-u-socmerezah-chim-proslavivsyatishchenko-12124344.html https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/zelenskiy-v-omani-reakciya-socmerezh-novini-ukrajini-50062818.html https://tsn.ua/politika/ribak-

	TCH.ua	znovu-matyukavsya-u-radi-cherez-zlist-na-opoziciyu-323407.html
Чорнуха	УНІАН	https://www.unian.ua/society/10726749-gravcyam-viyti-iz-sutinkiv-navishcho-ukrajini-legalizaciya-gralnogo-biznesu.html
Малява	TCH.ua	https://tsn.ua/politika/leschenko-poskarzhivsya-na-lyashka-reglamentnomu-komitetu-radi-cherez-matyuki-v-parlamenti-887044.html

Продовження таблиці 2.1.

На х*р	westnews.info	https://westnews.info/news/-pishitye-zayevlyeniye-i-idite-na-h-r-farion-cituye-poroshenka.html
Кришувати	TCH.ua Інтернет-видання «Полтавщина» Київ24 24 канал	https://tsn.ua/politika/sabotazh-rozkradannya-kontrabanda-goncharuk-dav-misyac-dlya-navedennya-ladu-na-mitnicyah-1432287.html https://blog.poltava.to/ppl/17502/ https://kyiv24.news/news/shemy-nezakonnogo-vyyizdu-za-kordon-mozhut-kryshuvaty-derzhavni-ustanovy-volonterka https://24tv.ua/zayavi-prigozhina-

		pro-bahmut-yaka-prichina-konflikta-prigozhina_n2309024
Головняк	Факти	https://fakty.ua/412516-prichiny-soprotivleniya-reformam-ochividny-smi-rasskazali-o-glavnyh-zloupotrebleniyah-mestnyh-vlastej
Лузер	РБК - Україна 24 канал	https://www.rbc.ua/rus/news/niht-o-lyubit-luzeriv-treba-vsimplratsyuvati-1677255635.html https://24tv.ua/deokupatsiya-krimu-rizikne-putin-zavdati-yaderniy-udar_n2405283

Продовження таблиці 2.1.

Туфта	24 канал	https://24tv.ua/zustrich-oligarhami-yaka-meta-putina_n2273830
Накоцати	nv.ua	https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/viyna-v-ukrajini-trivaye-na-tligazovogo-shantazhu-putina-the-economist-50189949.html
Сходи скотиняки	Chas-news	https://chas.news/not/pishov-timaister-klas-z-matyukiv-vid-ukrainskih-politikiv
Д*біли	ТСН.ua	https://tsn.ua/politika/nardep-kucherenko-napisav-zayavu-do-policiyi-na-deputata-zi-slugi

		narodu-yakiy-yogo-obmatyukav-1487550.html
О*єріли	www.segodnya.ua	https://amp.segodnya.ua/ua/strana/arestovich-slomalsya-pochemu-glavnyy-uspokoitel-strany-nachal-pugat-1622880.html
Й*б твою...	TCH.ua	https://tsn.ua/svit/yo-tvoyu-mat-postavili-yak-mavpi-ministerka-kulturi-krimu-spantelichila-svoyeyu-laykoyu-na-naradi-1742335.html

Продовження таблиці 2.1.

Бл*дь	TCH.ua	https://tsn.ua/politika/ananas-bl-d-kernes-vilayavsya-na-zasidanni-miskradi-diznavshis-cinu-fruktiv-dlya-zooparku-harkova-1331019.html
Хлам	TCH.ua	https://tsn.ua/video/video-novini/za-piv-godini-rozvalili-grupu-v-hlam-prikordonnik-pokazav-zapekliy-biy-z-okupantami.html

З наведених прикладів видно, що позитивні відгуки владних осіб, які претендують на посаду президента, пов'язані з заявами про поточні досягнення в економіці, політиці та соціальній сфері, тоді як представники опозиції висловлюються про майбутні блага та досягнення. Існує різноманіття варіантів негативних відгуків.

Серед таких номінативних засобів у сучасних інтернет-текстах (за якими знаходяться політики, політологи, лідери суспільної думки, журналісти тощо) відзначимо перш за все низку метафоричних уживань, okazіоналізмів, новітніх запозичень, узуальних словотвірних інновацій і жаргонізмів. Використання останніх свідчить про активізацію пасивного лінгвокультурного прошарку східнослов'янського соціуму, процесів запозичення, метафоризації, змішування стилів, а в цілому – про вульгаризацію інтернет-мовлення і публіцистичного жанру загалом, що в не останню чергу пов'язано зі специфікою політичного й економічного розвитку українського суспільства в першій чверті ХХІ століття.

Жаргоновживання в сучасній практиці як українськомовних, так і російськомовних блогерів України характеризується залученням кримінального арго, тюремної лексики, жаргонізованих розмовних елементів, політичного і молодіжного сленгу і має свої особливості [39]. Серед найуживаніших жаргонних елементів нами було зафіксовано такі: *хохма*, *хохмити* (рос. *хохмить*), *цімес* / *цімис* (рос. *цимес*), *коцати* (рос. *коцать*), *малява*, *зашквар*, *зашкварити(-ся)* (рос. *зашкварить/-ся*), *зашкварний* (рос. *зашкварный*), *головняк*, *договорняк*, *кіпеш* / *кіпіш* / *хіпіш* / (рос. *кипеш* / *кипиж* / *хипиж*), 'фільтрувати базар' (рос. 'фільтровать базар'), 'косити бабло' (рос. 'косить бабки'), 'на понтах', *жесть*, *заказуха*, *гон-стоп*, *фуфло*, *рішак(-и)* (рос. *решала* / *решалы*), *хейт*, *хейтити* (рос. *хейтить*), *факап*, *фак* (матеріал узято з різноманітних інтернет-джерел із суспільно-політичної тематики та різного ідеологічного спрямування за період 2022–2023 рр.).

Жаргонізм *хохма*, за нашими підрахунками, лідирує у рейтингу за частотністю вживання. Лексема *хохма* та її словотвірні похідні *хохмити*, *хохмач*, що утворилися у східнослов'янських мовах, мають давню історичну традицію функціонування в розмовній практиці пересічних українців, а своїм корінням сягають івриту. Арготизм *хохма* в значенні «жарт, дотеп, анекдот» та його похідні *хохмити* і *хохмач* зі значеннями «жартувати» і «дотепник» є органічними номінативними засобами при відображенні сучасного українського суспільно-політичного життя. Наведемо декілька ілюстрацій: *А як*

щодо зарплатні, адресних виплат і пенсій? У цьому ж і уся хохма: ніяк!; Ви хохму вкурили? Саме у владних кулуарах визначили ціну газу для населення, як-то кажуть, зі стелі!; Запросили журналістів з метою відвернути людей якоюсь хохмою у наш непростий час (себто для підняття настрою), а вони влаштували провокацію; Це так звана нова хохма мітингувальників; Прикольно схохмив депутат і щодо референдуму.

Визначаючи наведені лексеми як євреїзми в українському жаргонному мовленні та детально аналізуючи розвиток ідіоматики євреїзмів, О. Горбач у своїй фундаментальній праці «Арго в Україні» підкреслює, що такі переосмислення мовних знаків на інокультурному тлі «*можливі в мовців, яким відоме вживання цих висловів у первісному, не арготичному, іноді сакраментальному значенні (наприклад, хінес, кагал, хохма та ін.)*» [39].

З огляду на такі акценти цікавим є вживання жаргонізму *цімес* (цімис) єврейського походження: Але справжній *цімес* ось у чому: лише 60 процентів опитуваних впевнені, що порушувати Конституцію неприпустимо за будь-яких умов (лексема *цімес* у сучасному суспільно-політичному дискурсі означає «саме те; самий смак; те, що треба»; лексико-семантичні варіанти утворилися від загальноновживаної у мові-оригіналі /маємо на увазі їдиш/ назви солодкої національної страви чи їжі, яку споживають у п'ятницю ввечері: варені овочі, ярину) [34, с. 165]. Жаргонізм *цімес* залежно від контексту та ареалу вживання в Україні має досить розгалужену семантичну структуру: це львівське та тернопільське «щось дуже добре», і харківське «першорядне»; лексема має германське коріння і оболонку «єврейської фонетики» [43, с. 161, 349]. Сенс появи цього мовного знаку в мові блогерів пояснюємо експресивно-гумористичною функцією, яка базується на історико-когнітивному тлі мовців України.

Жаргонне слово *кіпіш* (євреїзм в арго на українській території, який був популярним у мові злодіїв XIX–XX ст. і увійшов у розмовну практику українського села та міста, набуваючи безліч варіантів письмового оформлення) отримує своє нове «життя» в медійному лексиконі з політичної

тематики: *Під куполом Верховної Ради почався скандал, хіпіш, демонстративна істерика*. Наведена ілюстрація з переліком лексичних одиниць, близьких за значенням до слова кіпіш, вказує на семантику арготизму, закріплення конкретного лексико-семантичного (розмовного) варіанту – «метушня; галас» (пор. спектр саме жаргонних значень з багатою історією вживання, який був притаманний мовленнєвій стихії у злочинських ватагах до 1917 р. та в радянський період: «крадіжка нетрадиційних речей; крадіжка за участі красивих жінок легкої поведінки; різновид кишенькового злочинства» і т. ін. [34]).

Функціонування жаргонного дієслова *коцати (накоцати)* також пов'язано з наявністю інокультури, яку традиційно привносить у східнослов'янську мовну практику певна верства населення України (маємо на увазі не саме кримінальний елемент, а національну приналежність носіїв, яка дала поштовх поширенню слова в різних сферах з подальшим новим семантичним розвитком). Лексема єврейського походження, має коріння з їдишу і посередника – польське арготизму, історично ввійшла в розмовну практику українців (наприклад, школярів), а також посіла стабільне місце в реєстрі злочинського, кримінального жаргону, де має основні значення «механічно пошкоджувати щось або когось; бити, дряпати, різати...» (сукупність усіх значень досить широка). Що ж спонукає адресанта вживати вказану номінацію на позначення сучасних політичних реалій? Припускаємо, що це не тільки влучний, емоційно виразний мовний засіб (сталлий складник української лінгвокультури), але й знак, який висвітлює стосунки політичних фігурантів, манеру їхньої поведінки, менталітет і т. под. Використання такого кримінального жаргонізму натякає на відсутність розмежування різних (і навіть протилежних за своєю функцією) прошарків соціуму, акцентує на їхньому зближенні і взаємодії, наприклад: *Після цього чиновнику залишалося тільки накоцати свого партійного соратника, який так невдало виконав завдання свого патрона*.

В аспекті зближення історико-традиційних соціальних протилежностей продовжує «тему» активований тюремний жаргонізм *малява*, який означає «нотатку; повідомлення на папері; лист» (‘на зону підеш з гарною малявою’). Шляхи походження слова – це те, що ‘малюють на папері’. Саме така номінація обирається у сучасних інтернет-повідомленнях на позначення офіційних паперів, листів, заяв, авторами яких є політичні діячі: *Колишня прем’єр-міністерка надіслала маляву, що вона зараз готова виступити у форматі відеоконференції*.

Поширеними жаргонізмами, які фіксуються у суспільно-політичному дискурсі, є лексеми *головняк* і *договорняк*. Вживання таких номінацій, як і слів *малява*, *рішак(-и)*, *терпіло*, *заказуха*, засвідчує вплив мови північного сусіда, це більш новітні знаки, які не згадуються у Словнику жаргонізмів О. Горбача та в більшості друкованих видань України кінця ХХ ст.

Жаргонізм *головняк* (перен. від «головний біль») має значення «проблема; причина турботи, схвильованості, неприємностей; те, що заважає жити»; лексема також функціонує в якості сленгізму в молодіжному середовищі (‘*Навіщо мені цей головняк?*’). Реалії сучасного українського суспільно-політичного життя видаються такими, що аналізований жаргонізм стає частотною номінацією у ЗМІ: *Протести вийшли з-під контролю, перетворилися у соціальний стихійний спротив, що спричинило головняк у їхніх кураторів*.

Утворений за тією ж словотвірною моделлю жаргонізм *договорняк* означає політичну домовленість, яка має ознаки певної зради, таємності, вигідної угоди для однієї чи двох (усіх) сторін. Саме тому жаргонізм продовжує існуючий синонімічний ряд ‘*угода – домовленість – змовка – тешефт... – договорняк*’ (можливий контекстуальний синонім – ‘зрада’) і висвітлює незвичайну специфіку реалії та сферу її реалізації: тобто це політична домовленість, угода зі зрадою державних (геополітичних, воєнних, економічних та ін.) інтересів у період міжнаціональних конфліктів (може бути і внутрішнім партійним явищем). Таке значення диференціює жаргонне

договорняк від літературного ‘*договір*’ (‘офіційний, прозорий’) і вказує на новонароджену властивість сучасних міжнародних відносин, політичної діяльності, які базуються на меркантильних інтересах певної групи людей при владі і є зрадою глобальних потреб або запитів суспільства. Жаргонізм *договорняк* є настільки вживаним у політичному дискурсі різної спрямованості, що утворив численну кількість стійких словосполучень, які в повній мірі висвітлюють (доповнюють) семантику слова: *відбувається договорняк, почати / замутити договорняк, існує договорняк; політичний, комерційний, тактичний, кулуарний, таємний, закулісний, локальний, черговий договорняк; сценарій, результат договорняку* (російськомовну практику України доповнюють сполуки банальный, галимый, великий договорняк, нарратив договорняка та ін.). Наведемо ілюстрації вживання жаргонізму в мові інтернет-блогерів: *Велика геополітична гра договорняками не закінчується; Чому в нас так багато політиків, які зав’язані в ганебні договорняки з ворогом?* Вживання жаргонізму в множині, зазвичай, вказує на стабільність і поширення цього явища.

Новітні молодіжні сленгізми становлять суттєву частку жаргоновживання. Як слушно зауважує С. Мартос, «*жаргонні стилі спілкування є природними в системі урбаністичних форм комунікації*» [40]. Перебуваючи одразу в декількох мовленнєвих стихіях, такі лексичні одиниці інтенсивно нарощують свою сполучуваність і словотвірний потенціал. Так, сленгізми-англізми *хейт* («вербальна агресивна дискредитація особи за різними ознаками») і *хейтер* («особа, яка займається такою дискредитацією») мають стабільну тенденцію свого використання при відображенні політичних стосунків та дискусій різного характеру, що свідчить про зростання негативізму, агресії, конфліктності, про неприйняття протилежних поглядів, опозиційної постаті або груп осіб за їхні дії, спосіб життя, загальну діяльність тощо. Словотвірні дієслівні похідні, утворені на українському тлі (*хейтити, захейтити*), підтверджують активне функціонування запозичень у сучасних інтернет-повідомленнях (тобто явище, його носій або реалізатор → відповідна

дія): *Антимілітаристські заклики призводять до неймовірного хейту; Ви не уявляєте, який хейт тепер вигрібає посадова особа після цих заяв; Хейтити тих політиків, які «перевзулися»; Росіяни захейтили речницю ЗСУ через трансгендерність – у Мінобороні України відреагували.*

Молодіжний сленгізм *зашквар*, який сягає своїм корінням давнього російського тюремного жаргону (від рос. дієслова «зашквариться», тобто «опаскудитися»), є класичною ілюстрацією виходу мовного знака з тюремного середовища певної локалізації і його запозичення іншими східнослов'янськими мовленнєвими сферами. Лексема *зашквар* зі значенням «щось неприємне, ганебне; 'підгоріле'; вчинок, який не відповідає загальноприйнятим нормам» (етимологію жаргонізму визначають від східнослов'янського «шкварки» – перен. тюремне «найнижча ланка ув'язнених») та його словотвірні похідні *зашкваритися* («споганити когось, щось; очорнити, знеславити») і *зашкварний* («ганебний, огидний») на початку ХХІ ст. стрімко асимілюються в мові блогерів, які висвітлюють у соціальних мережах суспільно-політичні події або процеси в Україні. Наведемо приклади вживання: *Будь-які зашквари президента на той час дуже активно обговорювалися не тільки в соціальних мережах, але й серед його колег по команді; Близьке партійне оточення зашкварилося колосально, і це я ще не торкався схеми розкрадання гуманітарної допомоги – харчів, одягу, медичних засобів.*

До східнослов'янського сучасного жаргонного фонду відносимо жаргонізм *рішак / рішала* («посередник між тим, хто одержує хабар, і тим, хто його отримує, зазвичай, особа певного кола, яка надає такі послуги або вирішує проблему за платню») і сленгізм *терпіло(-а)* (лексема російського жаргонного в'язничного походження, яка означає «слабку людину; жертву злочину»). Номінації є запозиченими в українську мову з російської мовної практики: *До війни був рішаком, розміщував намети у центрі Києва; Наші виборці – терпіли по життю.*

Наведені **жаргонізми** не поступаються подібним уживанням і в інтернет-практиці російськомовних блогерів. Єдиною відмінністю є те, що обсяг

вказаних номінативних знаків є більш масштабним, диференційними є словотвірні процеси (наприклад, *договорняк – договорнячок*), також звертають на себе увагу межі лексичної сполучуваності (в російськомовній практиці вони є більш широкими). Російськомовне вживання жаргонізмів в Україні характеризується активним залученням лексичних одиниць, які утворені безпосередньо на російському тлі; для прикладу: *шмальнуть* («вистрелити»), *шняга* («щось неприємне; дурне; небажане»), *заказуха* («щось таке, у тому числі кримінальне, яке є замовленим за платню») та ін.

Таким чином, переважають кримінальні жаргонізми: *Всі пропозиції від народного бюджету до фені!* (А. Яценюк, липень 2013); *А ви бачите як регіони наші мажори-депутати живуть на широку ноги, коли народ копійки рахує! Бачте, не стидно їздити їм на мерсах, ходити по шикарних ресторанах, бабками розкидувати! Де їх совість!* (О. Ляшко, серпень 2013); *Миколо, я дякую. Бачу справжній донецький норов, але я хочу тобі сказати, ото я справжній чернігівський хлопець і мене на понт не візьмеш!* (О. Ляшко. «Свобода Слова» 16.09.2013); *У мене по три члена комісії, я не знаю звідки фальсифікації. Я розкажу звідки – бабло заплатив, ручки поклав і ті підписали* (О. Ляшко, «Свобода Слова» 16.09.2013). Мова українських політиків насичена кримінальними висловами, які стають важливою складовою їхнього спілкування. Крім того, існує інша група слів, що може бути визнана нецензурною та вульгарною за "Словником української мови" в 11 томах, але використовується у конкретних ситуаціях (приблизно 10% від загальної кількості слів). Ці ситуації, переважно пов'язані з політичним спілкуванням, оскільки українські політики часто вдаються до використання вульгарних висловів, які не властиві літературному стилю. Основною метою цього використання є приниження та образа співрозмовника. Такі висловлювання є важливими маркерами, які характеризують зовнішній вигляд, розумову діяльність, або поведінку політичних діячів, наприклад: *Ви гляньте на цього комуніста – голодний, холодний, нещасний, гляньте на його мармизу! О це такі комуністи пішли!* (О. Ляшко, 07.09.2012).

Згідно з академічним словником української мови, «мармиза, вульг. – обличчя» [33]. Згідно з "Коротким словником..." Л. Ставицької, термін "мармиза" має схоже значення з "обличчям", проте визначається як "молодіжне" та "жартівливе" [3, с. 171]. У той же час, інші номінації для обличчя, які використовуються в агресивній комунікативній взаємодії в політичному дискурсі, мають позначення "вульгарне", наприклад: *Ви що собі дозволяєте? Принижувати людей, принижувати українців. Ах, ти мордяка така нагла! Ви що собі дозволяєте...Не, він сказав, щоб я його поцілував отуди.....! Оце сволота така, що про людей каже! Куди поцілувати! Поцілуй сам себе туди!* (О. Ляшко, 17.12.2013).

У тлумачному словнику вказано, що "мордяка" є вульгарним збільшенням до слова "морда". У словнику жаргонізмів відсутній відповідний запис для цього слова, хоча жаргонне значення лексеми "морда" може бути враховане. Також варто враховувати окремі лексеми, які у тлумачних словниках мають позначку "просторічне" і несуть яскраво виражену оцінну семантику, переважно негативну, наприклад: *Ми зобов'язані Януковича і всю цю шваль, яка біля нього зібралася ...привести на майдан* (Ю. Тимошенко на Майдані 22.02.2014). Просторічна лексика часто виникає на основі літературної мови, як це відзначено у цьому прикладі: *Вища підлота і пілотаж у політиці* (про Яценюка)... *Сьогодні Яценюк разом з партією регіонів злигалися і змовилися для того, щоб сьогодні не дати Кличку піти на президентські вибори* (О. Ляшко, 13.09.2013). Лексема "підлота" виникла від слова "підлість" [34] і застосовується у грубому мовленні з вираженою емоційною силою. Це розмовна лексика, яка входить до складу літературної української мови, але вважається розмовним стилем, як це вказано в словниках. Основною частиною є образливі висловлювання, спрямовані на політичних опонентів і мають негативний відтінок, наприклад: *Пані Богословська, про те, що ви чорнорота і про те, що Ви брехуха безсовісна і саме Ви фальсифікуєтеі ви чорнорота відьма бігали там... о це така банда регіоналівська, бреше ото* (О. Ляшко. ШустерLIVE, 14. 05. 2013).

Слово «**брехуха**» подана у «Словнику української мови» в 11 томах як варіант лексема «брехунка», що є формою жіночого роду від «брехун». – *Людина, яка завжди говорить неправду*» [34] і позначена в словнику як “розмовне”. Хоча розмовна лексика загалом входить до складу літературної мови, в якій вона може бути відзначена вираженою негативною конотацією, це сприяє її вживанню в політичному мовленні у формі інвективної функції та восприймається як стилістично знижена. Крім того, на відміну від номінацій особи, у політичному мовленні застосовуються слова, які вказують на зовнішність обличчя. Таким чином, наряду з жаргонними термінами, які описують обличчя людини, політики часто використовують і розмовні вирази. Широко розповсюдженим є вживання лексеми «пика»: *Повід’їдали пики наші пани депутати! Да...так і є! А шо Ви думаєте, на чії це гроші вони так живуть. Не задумувались?..* (О. Ляшко, лютий 2013 рік). У тлумачному словнику зафіксовано два значення: *Пика.* – 1. зневажл. Потворне, бридке обличчя / Обличчя людини, комусь неприємної, несимпатичної 2. розм. Обличчя людини, звичайно опасисте, свіже, рожеве і т. ін. Початкове значення виражено зневажливо, а друге має характер розмовної лексики, проте обидва випадки несуть в собі негативну оцінку обличчя людини. У російській мові відповідником "пика" українському є лексема "рожа", яку також часто вживають українські політики, користуючись суржилом або неформальною мовою у своїх виступах, наприклад: *Для того, щоб би зрозуміли, чого я Вас не люблю – гляньте на себе в дзеркало, гляньте на свою бандитську рожу, і ви поймете чого не тільки я Вас не люблю, Вас не люблю ваші виборці* (О. Ляшко, «Свобода Слова», 16.09.2013). Так, оцінні номінації обличчя в політичному мовленні спрямовані на те, щоб образити співрозмовника і принизити його. Це стратегічне використання мовленнєвих засобів може мати за мету враження або формування негативного ставлення до конкретної особи чи групи, а також підкреслення неприязного ставлення висловлювача.

Розмовна лексика, визначена в тлумачних словниках, використовується в політичному мовленні як стилістично знижена, і це часто підкреслюється

додатковими зазначеннями у словниках. Давайте розглянемо конкретний ілюстративний випадок: *Бачите, я до Вас звертався «пані», «паночка», не перебивайте мене! ...Ви хамлюга, пані Герман!* (Л. Кравчук до І. Богословської, Шустер-LIVE, 10.11.2009).

Лексема *хамлюга* має кілька стилістичних позначень: *Хамлюга*. – *заст.*, *розм.*, *лайл*. *Збільш.* до *хам* і *хамка* [43]. Так, це слово не лише є частиною розмовної лексики, але також має виражений лайливий відтінок. Вважаємо, що використання розмовної лексики в політичному мовленні спрямоване на зниження стилю мовлення, і тому обираються слова, що відзначаються виразним емоційним забарвленням та мають негативний відтінок. Публічне мовлення повинно відповідати нормам всіх вказаних типів, однак сучасне політичне мовлення вирізняється використанням стилістично зниженої лексики, серед якої особливе місце займають жаргонізми, вульгаризми, просторіччя та розмовна лексика.

В масових медійних оцінках широко використовується висловлення, що порівнює об'єкт з історичними постатями, літературними персонажами, комічними образами та героями анекдотів, мультфільмів і іншими аналогічними фігурами. Це призводить до того, що об'єкт отримує всі характеристики, включаючи й негативні, які притаманні цим персонажам.

Словесні ярлики виконують ідеологічну функцію в українських мас-медіа, що полягає в тому, щоб служити маркерами чужості, символами Зла, викликати негативне ставлення та формувати образ ворога в суспільній свідомості. В українському мас-медійному дискурсі ярлики використовуються широко і різноманітно.

Під час парламентських виборчих кампаній це в основному стосується найменувань політичних орієнтацій, партій, ідеологій та суспільних явищ:

а) *антиукраїнська політика, російсько-радянська партія, «Діти Кучми», партія донецьких бандитів, донецькі бандюки, «донецькі». дони, промосковські політики, кремлівські агенти, п'ята колона, рука Москви (Кремля), єєпнуті (про прихильників ЄЄП – Єдиного Економічного Простору);*

б) бандерівці, «нашисти» (представники партії «Наша Україна»), нацики, «Оранжеві», «померанці», проамериканська політика (політики), пронатівська політика (політики, президент), фашисти, «майданути» (про тих, хто стояв на Майдані в 2004 році – прибічників в. Ющенко), Галичансько-Чиказька камарилья (про західноукраїнських прихильників В. Ющенко, апеляція до американського громадянства і місця народження – Чикаго дружини В. Ющенко), Помаранчевий клан, Помаранчевий путч, ющенізм та ін.

Під час президентських виборчих кампаній активно використовуються ярлики, спрямовані на дискредитацію політичних супротивників шляхом створення негативного образу. Це можуть бути образливі висловлювання, метафори, імена чи найменування, які мають на меті викликати емоційно-негативне ставлення до того чи іншого кандидата на посаду президента у виборців.

Створені в мас-медійному політичному дискурсі ярлики можуть бути використані як тимчасово, у період певних політичних подій, так і зберігатися, діяти і використовуватися активно впродовж тривалого часу.

В останні роки в мас-медійному політичному дискурсі України широко використовується ненормативна лексика, зокрема елементи кримінального жаргону. Це призводить до формування у сприймаючого особи враження криміналізації всього політичного простору країни та викликає розчарування як серед представників влади, так і серед опозиційних сил. *«Жорстке мочилово з боку колишніх спільників по «помаранчевому» табору».*

Отже, вербалізація українського політичного дискурсу виявляється через використання різноманітних засобів, таких як негативні та позитивні оціночні висловлення, застосування ідеологічно забарвленої лексики, використання словесних ярликів та гасел із вираженою ідеологічною функцією, а також використання ненормативної та грубо-фамільярної лексики тощо.

2.2. Структурні особливості жаргонізмів

Питання використання жаргонізмів, особливо в політичному контексті у ЗМІ, залишається актуальним навіть після проведених численних досліджень у цьому напрямі. Це пов'язано із тим, що жаргон є живою та постійно розвиваючоюся лексичною системою, яка неперервно поповнюється новими лексичними виразами.

Мову жаргону розуміємо як соціальний варіант мовлення, який відрізняється від загальної мови за допомогою специфічної експресивно переосмисленої лексики і фразеології, а також особливого застосування засобів утворення слів. Жаргон властивий відносно відкритим соціальним і професійним групам, які об'єднуються спільністю інтересів, і виступає як засіб комунікації з власною номінативно-експресивною функцією, часто маючи вульгарне або фамільярне відтінення.

Розрізняють три основні шляхи поповнення підліткового жаргону та сленгу: запозичення, зміна значення слова та процес словотворення [46].

Наприклад, запозичені такі жаргонізми та сленгізми: *арт*, *аусвайс* (документ), *бла-бла-бла*, *гаджет*, *глюк*, *гугл*, *девайс*, *злюмзити*, *інстаграм*, *клікнути*, *кумарити*, *мило* (електронна пошта), *лайк*, *лузер*, *мажор*, *зелений* тощо. Як бачимо, запозичення відбуваються або всередині мови (з інших соціальних чи технічних термінів), або з інших мов.

Деякі жаргонізми є результатом переосмислення семантики слів. Семантичні зміни можуть ґрунтуватися на переосмисленні слів літературної мови відповідно до метафори чи метонімії, ігровій перестановці відомих лексем, наприклад: *баняк* (голова), *ботан* (заучка), *валити* (утікати), *відстій*, *втикати* (гальмувати, тупити), *(не) доганяти*, *дуло* (той, хто тупить), *Кльово!* *Суперово!* *Кайфово!* *Кучеряво!* *Офігеть!* *Кайф!* *Ульот!* *Бомба!* *Жесть!* *Жир!* (Круто!), *зависати*, *клешні* (руки), *не фонтан!* (не дуже добре), *скатати* і т. н. Ці трансформації не лише виявляють іронію до предметів і явищ навколишньої дійсності, а й свідчать про загальний рівень розвитку мовця, здатність до образного мислення, когнітивні здібності, нестереотипні символічні відношення, знання мовної системи та мовних норм.

Формування слів відбувається як за допомогою афіксації, так і шляхом скорочень і аббревіацій. Наприклад, виникнення слів *відмазка*, *вікідіот* (особа, яка вірить усьому, що написано у Вікіпедії), *геймити* (грати в комп'ютерну гру), *електронка*, *есемесити*, *урл/урла* (адреса сайту в Інтернеті) та інших є результатом таких мовних трансформацій.

Жаргон будь-якої мови нерозривно пов'язаний із загальною мовою. Як складова мовної системи в цілому, він існує в межах цієї системи, взаємодіючи з нею та розвиваючись згідно із загальними законами мови. Тим не менше, жаргон володіє специфічними особливостями, які визначають його як окрему підсистему всередині цього мовного комплексу.

Так, слова *тусуватися* і його похідні, такі як *тусівка* (*тусовка*), *тусівник* і *тусня*, отримали значну популярність у мовленні представників різних соціальних груп. Почавши свій шлях у молодіжному мовленні та відзначившись як жаргон, ці слова тепер широко використовуються в сучасному мовленні. Дієслово *тусуватися* отримало значення збиратися разом, проводити час, розважатися, спілкуватися, відпочивати, дружити, бути однодумцями. Похідний іменник *тусовка* тепер вживається для позначення зібрання або заходу, наприклад у статті «Найгірше охороняти дітей політиків» («Країна» 4.10.12), у якій колишній віп-охоронець розповідає про свою професію, налічується понад 15 жаргонізмів, зокрема молодіжних та кримінальних: *братія*, *браток*, *занюханий*, *калаш*, *піарник*, *понти*, *фанат*. (Таблиця 2.2.)

Таблиця 2.2

Приклади жаргонізмів у ЗМІ (лексико-тематична група «молодіжний жаргон»)

Жаргонізм	Лексичне значення	Контекст
Занюханий	Поганий, неакуратний, огидливий	Якщо зброю дадуть у руки ще й приватним структурам, буде
Браток	Згрубіле значення	

	бандит, представник бандформування	повний беспредел. Тоді кожне підприємство, кожний <i>занюханий</i> супермаркет матиме <i>братків із калашами</i> на пузі. («Країна», 4.10.12)
Калаш	Автомат системи Калашникова.	
Братія	Синонім до братва – люди, однієї професії, товариші, приятелі, спільники однієї справи. Первинно лексема <i>братія</i> вживалася у релігійній сфері – старослов. Чернецтво	Охорона політиків і зірок відрізняється. Співаки, актори – це <i>братія</i> , яка наймає охорону для <i>понтів</i> . Історії про божевільних фанатів придумують їхні <i>піарники</i> . («Країна» 11.10.12)
Понти	Безпідставні вихваляння, самовпевненість	Якщо не забезпечити справедливість, то <i>понти</i> збільшаться, а країна біднітиме («День» 1-2.02.13) А старший син Президента таки вдало використав
Піарник	спеціаліст із зв'язків з громадськістю. Лексема, утворена за допомогою суфіксації –ник на	

Продовження таблиці 2.2.

	позначення особи за сферою діяльності.	момент зі своєю <i>братвою</i> . («ГУ» 22.02.13);
--	--	---

Схильність збільшення функціональної мобільності жаргонних виразів у сучасному публіцистичному стилі вказує на те, що, по-перше, українські

друковані засоби масової інформації різним чином виявляють інтерес до цього виду мовлення, а, по-друге, роль жаргонної лексики у публіцистичному стилі не є однаковою.

Жаргон, як явище, яке об'єднує соціальний та мовний аспекти, породжує не лише нові вирази, але й виразні та образні слова, які несуть із собою великий емоційний заряд. Жаргонізми, входячи в мовний обіг, виконують одночасно роль номінативних одиниць, експресивних засобів і стилістичних маркерів.

Здатність гіпонімів – лексичних варіантів, які позначають предмети чи поняття в межах одного роду, взаємозамінюватися, є поширеним явищем, що можна виявити, розглядаючи словники жаргонів. Це явище регулярно виявляється у різних групах лексики, і такі заміщення можливі, особливо в літературній мові, коли носії жаргонів розуміють, як слово співвідноситься з його значенням у стандартній мові. Використання жаргонізмів, яке, незважаючи на нормативи, вже вплелось в систему мови, знаходить широке застосування у сучасному публіцистичному дискурсі.

Жаргонізми, що походять із пасивного фонду мови, можуть пройти шлях до нових загальномовних найменувань. Цей процес спричиняє виникнення складних синонімічних ланцюгів з конкуруючими членами. Подібні жаргонні утворення швидко адаптуються в мові і стають частинами загальноживаних слів, при цьому втрачаючи свою первинну оцінність [39].

Дослідження використання синонімічних жаргонів вказує на те, що сленгова лексика, яка раніше вважалася неактивною частиною мови, тепер стала складовою нового словника. Спостереження за синонімічними виразами в жаргонізмах відображає нову модель мовної поведінки, де не лише власник визначає себе, але й спрямовує інформацію на адресата з урахуванням його соціальної ролі. В межах лексико-семантичного поля сучасної публіцистики жаргони стають джерелом виразності й експресії, що призводить до переважання експресивної функції над номінативною.

Отже, вплив жаргонної лексики на сучасну комунікацію та мовну систему загалом проявляється через її експресивний і прагматичний потенціал.

Включення жаргону у сучасний публіцистичний стиль дозволяє авторам висловлювати іронічне ставлення до описуваних подій та до навколишньої дійсності. Багато характеристик жаргону визначаються його усною формою використання, зокрема, використанням розмовної та грубо-фамільярної лексики, яка надає мовленню емоційно-експресивний відтінок і робить його живим і безпосереднім.

2.3. Стилiстичнi особливостi використання жаргонiв

Як вже зазначалося, політичний жаргон представляє собою особливу мовну практику, характерну для представників політичної сфери, таких як професійні політики, політичні журналісти та політтехнологи. Його створення було спрямовано на внутрішнє спілкування в межах політичної еліти і відзначається високим ступенем кодифікації.

Проте, не зважаючи на початковий характер політичного жаргону як закодованої підмови для внутрішньої комунікації політичної еліти, зростаючий вплив суспільства на політичні процеси, а також значна роль ЗМІ виходять за межі зазначеної групи, роблячи політичний жаргон доступним для широкого використання.

У зв'язку зі складною семантичною структурою слова виникають погляди, що вся політична мова втілює політичну ідеологію, що вона виконує суто маніпулятивну функцію, породжуючи політичні міфи. Так, політичний дискурс для Р. Барта є тим, що виникає в процесі концептуалізації або міфологізації, що ховається за системою означника, означуваного й знаку.

«Міф є значимістю і не може розглядатися з погляду істини; ніщо не заважає йому зберігати вічне алібі: наявність двох сторін, що дає змогу йому завжди перебувати в іншому місці, сенс завжди тут, щоб маніфестувати форму; форма завжди тут, щоб заступити сенс». Міфологічна система може будуватися на основі якого-завгодно сенсу й навіть на основі відсутності всякого сенсу, вважає вчений.

На сьогоднішній день активне залучення політичних жаргонізмів пресою, телебаченням, інтернетом зумовлено такими факторами [40]:

- здатність привертати увагу аудиторії, що базується на виразних і оціночних рисах, які вони мають завдяки використанню політичного жаргону.;
- можливість передати складну ідею чи поняття за допомогою коротких, інформативних та точних висловів і слів;
- здатність приховувати негативну інформацію за допомогою використання більш спеціалізованого та закодованого жаргону, що є характерним для професійних політиків.

Однією з найвагоміших рис політичних жаргонізмів є експресивність, що робить їх привабливими для використання в ЗМІ та в повсякденному мовленні.

Експресивність англійських політичних жаргонізмів виявляється за допомогою різноманітних засобів словотворення, зокрема використання телескопічних утворень є особливо поширеним. Дослідники зауважують, що через непередбачуваний характер цього процесу формування таких мовних одиниць спостерігається значне структурне різноманіття цих слів. Експресивність телескопічних політичних жаргонізмів зумовлена одночасним поєднанням декількох факторів: усвідомленого порушення правил фонетичної форми (створення незвичайних звукових поєднань), порушення норм словотворення (використання нестандартних морфологічних форм) і часто несподіваного поєднання семантичних значень вихідних компонентів телескопічного слова. Таке поєднання семантики компонентів, нестандартної морфології та звучання слова створює ситуацію, коли читачеві доводиться «розшифровувати» сенс, що призводить до сприйняття інформації на зовсім іншому рівні.

Так, наприклад: Grexit (Greece or Greek + exit) – (вихід Греції із Єврозони); «Grexit: three reasons it should not be treated lightly» (The Guardian, Jan 5 2015); belligerati (belligerent + literati) – провоєнні коментатори; «The first Democratic president in the modern era to be elected on an antiwar ticket is also, to the relief of neocons and the liberal belligerati, ...» (The Guardian, Jan 26, 2009);

Eurogeddon (Europe + armageddon) – вкрай небезпечна економічна, політична чи воєнна криза в Європі; «Certainly the Greek bailout is back on track, and the immediate prospect of Eurogeddon has receded»[38].

Політичні жаргонізми, до яких належать складноскорочені слова та акроніми, також відзначаються вираженою експресивністю. Під час утворення скорочень частини складних слів додають додаткові смислові відтінки, такі як іронія чи зневага, які в подальшому додаються до основного лексичного значення.

Також хочемо наголосити про політичну коректність. Через політичну коректність, а й з погляду на зміни інтересів суб'єктів політики. Коли ключовим інтересом для політиків буде мир, тоді в політичному дискурсі переважатимуть концепти, що засуджують війну й возвеличують мирні шляхи подолання конфліктів. І навпаки, коли війну використовують як політичний інструмент здобуття чи зміни владних відносин, тоді змінюються основні концепти політичного дискурсу (рисунок 2.2.)

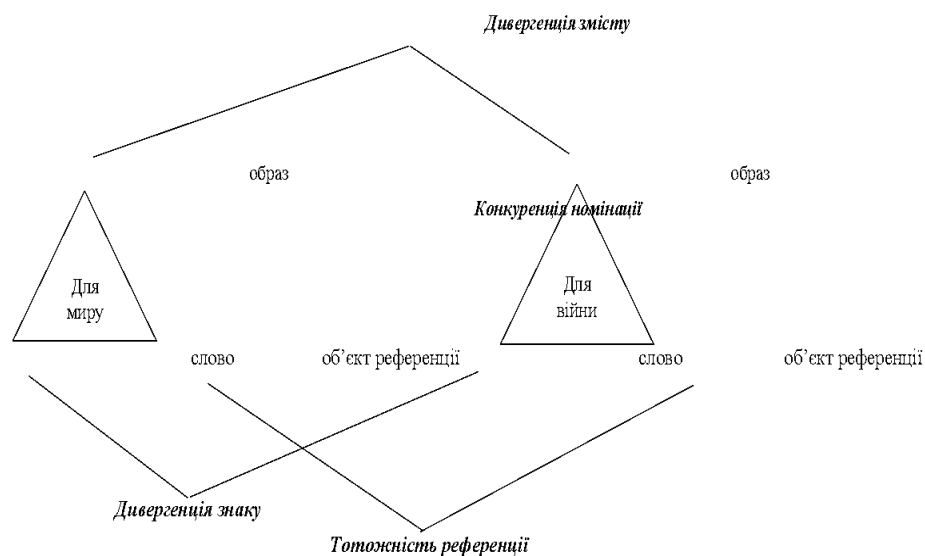

Рис. 2.2. Конкуренція номінації в політичному дискурсі[1]

Внаслідок існування семантичної конкуренції у полі політичної боротьби виникає семантичний парадокс – слова в політичному дискурсі не мають

єдиного значення. Вони й не можуть його мати, бо внаслідок конотації, референції та номінації отримують різні зокрема ціннісні оцінки. Цей парадокс передбачає, що слово сприймають вмістилищем сенсу, проте цей сенс вислизає з форми слова, де його замінює інший.

У політичному дискурсі відбуваються два пов'язані процеси – референція та концептуалізація. Політичні концепти, озвучені з метою модифікації, поляризації та афірмації ставлення до певного явища чи предмета, стають результатом процесу номінації. У межах політичної номінації відбувається боротьба за значення, що має денотативний або оціночний прояви. В процесі семантичної боротьби публіці нав'язують наперед визначене ставлення до політичної реальності, проте адресат цього нав'язування не усвідомлює.

Аналіз політичного дискурсу свідчить про те, що характерною рисою політичної реальності є неоднозначність політичних концепцій та їхнє змінення відповідно до умов середовища та інтересів груп, які мають доступ до ресурсів влади. Семантичний парадокс політичного дискурсу приховується в тому, що слово залежить від оточення, а його «семантичну ауру» легко змінити відповідно до політичного інтересу.

У наведених прикладах жаргонізми надзвичайно конкретно і точно, але з іронією висловлюють оцінку щодо складних та специфічних понять і явищ у політичній сфері [38]:

- Термін "Obamacon" (Obama conservative) вказує на консервативного виборця, який виявив підтримку кандидату від Демократичної партії Бараку Обамі під час президентських виборів 2008 року; «*The Obamacon phenomenon...should cause soul-searching at the Bush White House about who made the Republican Party so difficult a place for Republicans to stay*» (NY Times, June 26, 2018);

- oppo research (opposition research) – політичне дослідження, спрямоване на пошук «брудної» інформації про опонентів. «...*what usually makes or breaks a candidate for the White House. Expensive, high-quality 'oppo-research'...*».

Отже, використання політичного жаргону в текстах ЗМІ є ефективним засобом вираження експресивності на політичну тематику. Це відповідає їхній прагматичній меті управління громадською думкою, формуванню конкретних оцінок і виклику емоційних реакцій у читачів. Природа політичних жаргонізмів у ЗМІ надає текстам виразності, привертає увагу і допомагає повно та емоційно передати інформацію про суспільні події. Дослідження різних груп жаргонізмів у сучасній англійській мові в різних контекстах, таких як політичний, дипломатичний, громадсько-публіцистичний і інші, може внести важливий внесок у наукове дослідження.

Висновок до 2 розділу

Політичний жаргонізм не лише став невід'ємною частиною мовлення політиків та журналістів, але й проник у мову народу, зокрема україномовного. Його творча обробка суспільних та політичних реалій стає джерелом для створення журналістських текстів, які не лише використовують ці жаргонні вирази, але й сприяють їхньому поширенню та активному вживанню в повсякденному мовленні.

Отже, зацікавленість науковців вивченням розмаїття вживання жаргонної лексики у друкованих ЗМІ не втрачає своєї актуальності. Про це свідчать публікації багатьох українських мовознавців (М. Жовтобрюх, Б. Коваленко, В. Різун, Є. Карпіловська, Л. Масенко, О. Сербенська, Л. Ставицька, О. Стишов, О. Тараненко, Н. Третьак та ін.).

Значимість дослідження нашої роботи зумовлена появою нової стилістично зниженої лексики, зокрема жаргонізмів, у сучасних ЗМІ, які необхідно узагальнити та систематизувати, а також значною кількістю вживання жаргонних слів, котрі набули нового лексичного значення, тому потребують ретельного аналізу та класифікації.

Актуальність теми полягала в тому, що функціонування в інтернет-текстах, які є суттєвим складником сучасних мас-медіа, необмеженої кількості жаргонізмів сигналізує про низку факторів і процесів. Це і ознака низької культури учасників комунікації, мовленнєвої зокрема, пошук вдалої експресії, що реалізується наведеними лексемами, які є активним, і можливо, переважним мовним арсеналом адресанта, і зниження нормованих меж редакційної політики певних медійних джерел.

Проаналізовано спектр жаргонізмів за їхнім походженням, первісною сферою вживання, хронологією використання та специфікою новітнього функціонування. Встановлено семантичні зрушення, які притаманні деяким жаргонним елементам у політичному тексті, та особливості лексичної сполучуваності. Зафіксовано основні диференційні риси у жаргоновживанні українськомовних і російськомовних блогерів України.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ У ШКОЛІ

3.1 Теоретичні аспекти поняття «соціальних діалектів»

Соціолект, або соціальний діалект (від латинського "societas" — суспільство і грецького "διάλεκτος" — наріччя), представляє собою мову, якою користується конкретна соціальна група, вертикальний соціальний шар або яка переважає всередині певної субкультури.

Соціальна діалектологія, як галузь мовознавства, має довгу історію. Виникнення соціальних діалектів, ймовірно, пов'язане з етапом соціальної диференціації суспільства. Така диференціація відіграє ключову роль у виникненні та розвитку соціальних діалектів. Знайти точний момент виникнення певного соціолекту важко через суперечливі точки зору та можливе запізнення фіксації соціолектів у писемних джерелах. Зокрема, фіксація соціолектів у стародавніх текстах може відбуватися з певним запізненням через відсутність чітких критеріїв та умов для письмової реєстрації лексичних чи фразеологічних одиниць як соціальних діалектизмів. Це пов'язано з тим, що спочатку соціодіалектизми виникають в усному мовленні, поширюються, а лише потім може відбуватися їх фіксація у письмовій формі.

Так, соціолекти представляють собою варіанти загальнонаціональної мови, що виникають внаслідок соціально-професійної диференціації суспільства. А саме, соціолект виконує такі функції:

- сприяє єднанню особи з колективом: він формує спільне мовне середовище, що об'єднує особу з групою через спільну лексику та спосіб вираження;
- виділяє певний колектив від інших: соціолект визначає групу в контексті суспільства, виділяючи її унікальною мовною ідентичністю та встановлюючи контраст з іншими групами;

- допомагає тлумачити дійсність: Як мовний інструмент, соціолект допомагає інтерпретувати реальність через особливий лінгвістичний образ групи та вираження її унікальних переконань та поглядів.

Соціолект, аналогічно до будь-якої мови чи мовної підсистеми, сприймає та виражає дійсність, відображаючи уявлення про світ відповідно до системи суспільних цінностей, які приймає конкретна група. Соціальні діалекти відрізняються у тому, як вони формуються, вибирають та використовують конкретні елементи мови, включаючи лексико-фразеологічні (а іноді й фонетичні, морфологічні та синтаксичні) засоби.

Об'єм лексичного запасу в мові професійних, соціальних, вікових чи ціннісно-світоглядних груп визначається ступенем їх відокремленості від загальної мовної спільноти та включає ряд специфічних слів, таких як "жига" (запальничка) чи "лох" (нікчемна людина). Проте частіше використовуються загальнонаціональні слова у специфічних контекстах, наприклад, "абзац" (кінець), "тачка" (автомобіль), "торба" (погане закінчення подій), "жир" (багатство).

При розгляді різних підходів видно, що визначення соціолекту часто пов'язують з іншими термінами, які вказують на різноманітні варіації мови. Важливо відзначити деяку плутанину, яка виникає використанням термінів "соціолект", "жаргон", "арго" і "сленг", які часто вважаються взаємозамінними [44].

Термін "соціолект" та його особливості були предметом глибокого вивчення відомими дослідниками, такими як Дж. Мюррей, Л. Соудек, Е. Партрідж, В. А. Хомяков, С. Б. Флекснер, А. Д. Швейцер, Г. А. Судзиловський, В. П. Коровушкін.

Вченими встановлено, що соціальний діалект виявляє специфічні особливості у формуванні, виборі та використанні конкретних лексичних та фразеологічних засобів (граматичні особливості не спостерігаються). Обсяг лексичного запасу таких груп визначається ступенем їх відокремленості від загальної мовної спільноти і включає певну кількість специфічних

повнозначних слів, таких як іменники, прикметники, дієслова, прислівники, рідше – числівники і займенники (останні використовуються лише в таємних соціально-діалектних системах), або загальноновживаних слів у специфічних контекстах, в яких найчастіше вживаються слова загального вжитку.

Соціолекти використовуються переважно в усній неофіційній формі спілкування, частково в літературі та публіцистиці. З поширенням електронних засобів спілкування соціолекти почали активніше виявлятися у письмовій формі.

Прикладами соціолектів можуть служити особливості мови школярів (шкільний жаргон), аргі хіпі, студентський сленг, професійний (спілкування фахівців з ІТ), інші аргі [44].

До шкільного жаргону варто віднести прізвиська для вчителів, такі як "алгеброїд", "фізичка", "історичка", "химоза". Студентський жаргон проявляє особливу "креативність", використовуючи терміни, такі як "лаба" для лабораторної роботи, "СРЯ" для сучасної російської мови, "крики" для журналу "Питання літератури", "ботан" для студента, який активно займається навчанням, "бомбити" для написання підкладних листів, "общага", "курсовик", "античка". Таким чином, "соціолект" охоплює "сукупність мовних особливостей, характерних для будь-якої соціальної групи, такої як професійна, статева, вікова тощо, в рамках конкретної підсистеми національної мови".

Підкреслимо ще раз, що соціолекти не є цілісними системами комунікації. Це складається з окремих особливостей мови, таких як слова, словосполучення, синтаксичні конструкції, особливості наголосу та інші. Основа соціолектів, яка включає словникові та граматичні елементи, зазвичай мало чим відрізняється від характеристик, що є типовими для даної національної мови.

3.2. Практичне вивчення жаргонізмів у школі

В наші дні прийшла єдина літературна мова разом з газетами, радіо і телебаченням. Загальне навчання призводить до поступового відмирання місцевих різновидів української мови.

Діалекти відносяться до народного типу мовної культури. У цьому типі яскраво відбивається національне світосприйняття, так зване картина світу. Саме діалекти довше зберігають риси, що втратилися вже в літературній мові, і швидше виробляють нові зміни. Але в цей час діалекти нівелюються, і тому необхідне їх вивчення для збереження народних мовних традицій.

Ця робота має мету вивчити традиційні і інноваційні технології застосування діалектної лексики в школі.

Здійснення цієї мети можливе через вирішення завдань, поставлених перед нами:

- розглянути діалектну лексику як предмет і об'єкт вивчення в школі;
- виявити теоретичні основи теми дослідження;
- дослідити традиційні і інноваційні технології вивчення діалектної лексики;
- зробити відповідні висновки по темі.

Вчитель повинен знати не тільки рідний говір учнів, але й уміти зіставити його систему з системою літературної мови, визначити типологію помилок і спланувати роботу над цими помилками.

Практичне застосування полягає в різних напрямках роботи в області культури мови. (Рисунок 3.1.)

Варто досліджувати усне мовлення школярів, зосереджуючись на їхньому використанні загальноповсякденної лексики. Також будемо враховувати, як часто і з якою метою вони використовують діалектизми та жаргонні вирази.

Рисунок 3.1.

Рисунок 3.2.

У класі діти часто вживають літературну мову, тоді як у неформальних ситуаціях вони спілкуються діалектами.

Наприклад дієслова: сидю – сиджу, носю – ношу, їздю – їжджу; або : зна – знає, балакать - розмовляти гулять – грати, гука – гукає,. Іменники : больніца - лікарня, столова - їдальня, магазін – магазин, цвіти – квіти тощо. (Рисунок 3.2.)

Рисунок 3.3.

Учні уникають використання яскравих діалектизмів, вважаючи, що це неактуально, старомодно і може виглядати смішно: віхтик – ганчірка, фіртка - ворота, м'ясо - м'ясо, памнять – пам'ять.(Рисунок 3.3.)

Рисунок 3.4.

Отже, жаргонна лексика школярів у світлі учнівського сленгу виглядає так: *фізра* – *фізкультура*, *матьоха* – *математика*, *фізра* – *фізкультура*, *світова* – *всесвітня історія*, *зарубайка* – *зарубіжна література*, *мило* – *електронна пошта*, *вебка* – *веб камера*, *футбік* – *футбол*, *баскет* – *баскетбол*, *комп* – *комп'ютер*, *клава* – *клавіатура до комп'ютера*, *ноут* – *ноутбук*, *інет* – *Інтернет*, *домашка* – *домашня робота* тощо. (Рисунок 3.4.)

Тест на тему “Соціальні діалекти”

1. Жаргонізми - це...

- 1) слова, які мають кілька значень;
- 2) застарілі слова;
- 3) це слова, що вживаються групою людей, об'єднаних спільними інтересами, звичками, родом занять;
- 4) слова, що вживаються лише в усному побутовому мовленні.

2. Подані слова *клава*, *комп*, *лайк* - це...

- 1) діалекти;
- 2) жаргонізми;
- 3) історизми;
- 4) загальноживані слова.

3. Укажіть рядок, у якому всі слова - жаргонізми.

- 1) кльовий, хейт, кіпіш;
- 2) ретуш, земля, казка;
- 3) вишка, фізра, ліжко;
- 4) еміграція, зашквар, телефон.

4. Яка роль жаргонізмів у мові?

- 1) збагачення мови різноманітністю висловлювань;
- 2) ускладнення сприйняття мовлення;
- 3) застосування виключно в наукових текстах;
- 4) застосування виключно в публіцистичних текстах.

5. Що означає термін "молодіжна мова" в контексті жаргонів?

- 1) Мова, яку вивчають у школі;
- 2) Мова, яку вживає молодь у спілкуванні;
- 3) Мова, якою говорять молоді дослідники;
- 4) Розмовна мова.

6. Доберіть антонім до слова *хейт*:

- 1) ненависть;
- 2) страх;
- 3) кохання;
- 4) симпатія.

7. Як інтерпретується вислів "заспамити чат"?

- 1) Заповнити чат великою кількістю повідомлень;
- 2) Вести хаотичну розмову;
- 3) Видалити повідомлення з чату;
- 4) Спілкуватися з кимось.

8. Що таке "гонорар" в журналістському жаргоні?

- 1) Оплата за роботу;

- 2) Подяка читачів;
- 3) Заголовок статті;
- 4) Реклама.

9. Укажіть речення, в якому використано жаргонізм.

- 1) Ми обговоримо це на наступній нараді.
- 2) Заспівай мені щось, будь ласка.
- 3) Завтра треба готуватись до контрольної роботи.
- 4) Я вчора зганяв на круте кіно з хлопцями.

10. Установіть відповідність слів із групою лексики.

1) Вогонь, небо, добро (б)	А. Історизми
2) Лажа, зашквар, дерєвня (в)	Б. Загальноживана лексика
3) Склеп, бритванка, путня (г)	В. Жаргонізми
4) Боярин, верста, пищаль (а)	Г. Діалекти

Висновок до 3 розділу

У висновку можна відзначити, що більшість учнів нашої школи у своєму мовленні користуються сленгом, використовуючи діалектні та жаргонні вислови як експресивний засіб для вираження своїх думок. Це робиться переважно для зручності спілкування з однолітками та для надання їхньому мовленню веселого та оптимістичного відтінку. Таким чином, вони створюють свій власний світ, відмінний від дорослого, зазначаючи також вплив ЗМІ на їхнє мовлення.

Вивчення жаргонізмів у школі має кілька важливих аспектів:

- збагачення мови та культурного розуміння: вивчення жаргонів може допомогти учням розширити свій словниковий запас і зрозуміти культурні особливості та специфічності мовлення різних груп;

- формування мовленнєвої компетенції: вміння розрізняти та користуватися різними рівнями мовлення, включаючи жаргонізми, розвиває мовленнєву компетенцію та вміння ефективно спілкуватися в різних ситуаціях;
- розуміння соціальних контекстів: вивчення жаргонів може допомогти учням краще розуміти соціальні контексти та взаємовідносини між різними групами людей;
- підготовка до реального спілкування: знання жаргонів може бути корисним при взаємодії з різними соціальними групами, а також у реальних ситуаціях, де використання неформальної мови є природним.
- підтримка розвитку критичного мислення: вивчення жаргонів може стимулювати учнів до критичного аналізу та розуміння впливу мовлення на спілкування та взаємодію в суспільстві.

Враховуючи ці аспекти, вивчення жаргонізмів у школі може бути цікавим та корисним елементом мовної освіти, що сприяє розвитку різних аспектів мовленнєвої компетенції учнів.

ВИСНОВКИ

На підставі проаналізованого матеріалу, зроблено такий висновок: функціональна природа жаргонізмів у друкованих ЗМІ полягає у вираженні експресивної оцінки, котра надає висловлюванню виразності, привертає увагу читача, допомагає цілісно і повноцінно передати інформацію про подію, що відбувається в тому чи іншому суспільному середовищі. Відповідно до динамічних процесів, котрі сприяють залученню жаргонізмів до публіцистики суспільно-політичних видань, усю жаргонну лексику класифіковано на такі лексико-тематичні групи: політичний жаргон, кримінальний та молодіжний жаргони.

Отже, жаргонізми є одними з провідних номінативних ресурсів публіцистичного стилю. У сукупності з метафорами, okazіоналізмами, словотвірними інноваціями, лексичними запозиченнями вони реалізують номінативну, експресивну і прагматичну функції в інтернет-повідомленнях та є тими мовними засобами, які влучно відтворюють суспільно-політичне життя в Україні.

Жаргоновживання українських блогерів охоплює реалізацію різноманітних за своїм походженням лексичних одиниць. Це історичні жаргонізми, яким притаманні семантична динаміка та нове життя в українському політичному дискурсі ХХІ ст. (кримінальне, тюремне, злочинське арго ХІХ–ХХ ст., східнослов'янські жаргонізовані розмовні елементи тощо), фрагменти сучасного молодіжного сленгу, які сягають своїм корінням східнослов'янського жаргону або є новітніми англомовними запозиченнями. Серед жаргонних номінацій аналізованого дискурсу є і лексичні запозичення з мовленнєвої практики північного сусіда української держави. Характеристика жаргонізмів та їхнє активне функціонування в мові інтернет-блогерів України віддзеркалюють безперервні міжнаціональні мовні контакти, полілінгвістичні риси простору України, що визначається взаємодією українізмів, русизмів, євреїзмів, лінгвокультурною трансформацією останніх на українському тлі, яка торкається фонемно-графічного оформлення номінативних знаків, їхнього змістового наповнення та особливостей вживання. Щодо використання російських жаргонних елементів в Україні, то слід відзначити їхнє численне лексичне словосполучення і диференційне словотворення.

Функціонування в інтернет-текстах, які є суттєвим складником сучасних мас-медіа, необмеженої кількості жаргонізмів сигналізує про низку факторів і процесів. Це і ознака низької культури учасників комунікації, мовленнєвої зокрема, пошук вдалої експресії, що реалізується наведеними лексемами, які є активним, і можливо, переважним мовним арсеналом адресанта, і зниження нормованих меж редакційної політики певних медійних джерел.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

<https://tsn.ua/>

<https://radiotrek.rv.ua/>

<https://www.rbc.ua/>

<https://24tv.ua/>

<https://espreso.tv/>

<https://www.radiosvoboda.org/z/17260>

<https://nv.ua/>

<https://glavcom.ua/>

<https://www.obozrevatel.com/>

<https://www.pravda.com.ua/>

<https://fakty.ua/>

<https://politics.segodnya.ua/ua>

<https://www.unian.ua/>

<https://westnews.info/>

<https://poltava.to/>

<https://kyiv24.news/>

<https://chas.news/>

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Апаненко М. Політичне сьогодення української мови: актуальний перифрастикон: монографія. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2017. 616 с.
2. Барчук В. М. Девіації сучасного суспільного мовлення: обсценна лексика (на матеріалі блогів на "Цензор.нет") / В. М. Барчук // Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка. Слово. – 2022. – № 17(65). – С. 34-46.
3. Битко А. Теоретичні засади соціологічного дослідження політичного дискурсу. Український соціологічний журнал. 2015. № 1. С. 66- 70.
4. Бондаренко О. М., Литвиненко О. К. Оцінювальна лексика в сучасному політичному дискурсі. Філологічні науки. Вісник Запорізького національного університету. Запоріжжя. 2014. №. 1. С. 171-175.
5. Буднік А. О. Особливості вивчення дискурсу в письмовій і усній комунікації. Науковий вісник ДДПУ ім. І. Франка. Філологічні науки. Дрогобич. 2016. №5. С. 39-42.
6. Бутова І. С. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. Вісник Львівського університету. Серія: Іноземні мови. Львів: ЛНУ ім. І. Франка. 2009. № 16. С. 232–238.

7. Вашук Т. М. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження. [Електронний ресурс]. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/>
8. Винник В. О. Жаргон / В. О. Винник // Енциклопедія «Українська мова» / [упорядн. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк, Є. А. Карпіловська та ін.]. – К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 182–183.
9. Виступ Президента України на засіданні Ради Безпеки ООН. Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-zasidanni-radi-bezpeki-oon-74121>
10. Вільчинська І. Ю. Політичний дискурс: основні напрями дослідження. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2013. № 3. С. 198–201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2013_3_48
11. Вінтонів М. О., Вінтонів Т. М., Мала Ю. В. Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ». - 2018. — 336 с.
12. Гон М.М. Мова політики у парламентських виборах 2012 року в Україні. Панорама політологічних студій. 2012. Вип.9.С.116-123.
13. Горбач О. Арго в Україні / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича національної академії наук України, 2006
14. Дослідження стилістично зниженої лексики в мовленні українських політиків (на матеріалі інтерактивного спілкування в умовах політичних ток-шоу). [Електронний ресурс]. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11372/Zavalska> (дата звернення: 25.05.2021)
15. Завадська О.Р. Інавгураційні промови українських президентів як символічний ресурс влади. Політик: науковий журнал. 2020. № 3. С. 109–114.
16. Загнітко А. Сучасний політичний газетний дискурс: риторика і синтаксиси. Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. № 16. 2007. С. 5–19.
17. Зірка В.В., Зінукова Н.В. Функції соціолектів у сучасному медійному дискурсі: питання перекладу. Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи.-УДК 811.111'42.-2014.
18. Зубченко О. С. Витоки дискурс-аналізу в лінгвістиці. Мова та література у полікультурному просторі : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 2016. С. 115–117.
19. Ковалевська Т. Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування: монографія. Одеса: Астропринт, 2008. 324 с.
20. Коваль І. О. Президентський дискурс: сутність, структура, функції, цілі. Стратегічні пріоритети. 2012. № 3. С. 158–163.

- 21.Ковальова О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. № 27, С. 101–107.
- 22.Ковтун О.В.
- 23.Кондратенко Н. В. Лексичні особливості текстів мовленнєвого жанру «Політична програма». Вісник ОНУ. Серія: Філологія. 2017. №. 2. С. 85-90.
- 24.Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: Текстуалізація реальності. Одеса: Чорномор'я, 2007. 155 с.
- 25.Кондратюк Т.М. Словник сучасного українського сленгу. Харків: Фоліо, 2006, 350 с.
- 26.Корольов І. Поняття дискурсу в сучасному мовознавстві: визначення, структура, типологія / І. Корольов // *Studia linguistica*. - 2012. - Вип. 6(2).
- 27.Круглій О. Політичний жаргон та його особливості (на прикладі текстів англomовних ЗМІ). Суспільні комунікації та мовні універсалії, 1(9),2021.
- 28.Лукіна Л.В. Політичний дискурс: сутність та особливості застосування. Політична культура та ідеологія. Випуск 2, 2021.
- 29.Мартос С. Жаргонні стилі спілкування в системі урбаністичних форм комунікації.
- 30.Мисюра К. Використання жаргонів у суспільно-політичних виданнях / К. Мисюра // Актуальні питання гуманітарних наук. - 2015. - Вип. 11. - С. 123-127. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2015_11_18.
- 31.Мисюра, К. (2015). Використання жаргонів у суспільно-політичних виданнях. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірн. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Посвіт. С. 123– 127.
- 32.Павлуцька В.О. Політичний дискурс: особливості та функції. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2008.
- 33.Підгрушний В. А. Особливості політичного дискурсу в сучасній лінгвістиці. Студентський вісник НУВГП. 2015. № 2. С. 248–251.
- 34.Полякова Т.М. Жаргонізми в сучасній медійній практиці України (на матеріалі мови блогерів). Закарпатські філологічні студії. - вип.29.том2.8с.34-38.
- 35.Словник української мови в 11 т. – К. : Наукова думка, 1971 – 1980.
- 36.Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови. Київ: Критика, 2003. 336 с.
- 37.Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг : Соціальна диференціація української мови / Л. О. Ставицька. – Київ : Критика, 2005. 462 с.
- 38.Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : [монографія] / О. А. Стишов. – К. : Центр КНЛУ, 2003. – 388 с.

- 39.Струганець Л. В. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ ст. / Л. В. Струганець. – Тернопіль : Астон, 2002. – 352 с.
- 40.Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації: Збірник наукових праць. Житомир: Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2017. 508 с
- 41.Третяк Н. В. Жаргонна лексика в друкованих ЗМІ (номінативно-експресивна функція) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова». Київ : 2008. ХДУ. 2020. 20 с.
- 42.Трушевич Г. Б. Іміджмейкінг в українській політичній практиці: ціннісний вимір. Політикус. 2020. С. 75–82.
- 43.Українська мова: Енциклопедія [Електронний ресурс]. – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. – 752 с.
- 44.Філологія ХХІ століття [Електронне видання] : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді, Харків, 29 квітня 2020 р. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред) та ін.]. – Харків, 2020. – 116 с.
- 45.Цінності «ідеального політика» – законслухняність і доброзичливість, реального – влада, гроші і успіх – дослідження. Прес-релізи. Український кризовий медіацентр. 30.03.2017. [Електронний ресурс]. URL: <https://uacrisis.org/uk/54442-noks-fishes>
- 46.Штепуляк, О. С. Головні особливості та способи перекладу політичного сленгу. Молодий вчений. Філологічні науки.2020. № 3. [Електронний ресурс]. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/3/134.pdf>
- 47.Як нам жити в умовах війни? 2022. 20 квітня. Ініціативна група «Першого грудня». [Електронний ресурс]. URL: <http://1-12.org.ua/2022/04/20/4298>
- 48.Яковлев Д. В. Дискурс вітчизняних медіа щодо країн Балтії: минуле/майбутнє, policy/politics. Актуальні проблеми філософії та соціології: науково-практичний журнал. 2020. № 26. С. 82–87.
- 49.Янкович М. В. Поняття Дискурсу в гуманітарних науках в гуманітарних науках та визначення терміна «дискурс» у лінгвістиці. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Одеса, 2015. № 15. С. 123-126.